Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-hээ гарана | № 303 (13792) | 1974 оной декабриин 27, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

РОССИ ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ВАХТДА

РСФСР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси

...сэбтэ табан жэлэй тү...хы жэлэй даабаринуу... амжалтатайгаар дүүр..., оронoй экономикые ...саашадань бэхижүүлгэ ...сад асуудалнууд декаб... 25-да РСФСР-эй Вер...о Соведэй сессидэ ха...гшадай гол анхарал та... КПСС-эй XXIV съездын ...лhан программа бэе...эо хэрэгтэ зохихо хуби... оруулха гэжэ Россин ...рациин ажалшадай эр...дэг тухайда депутадууд ...бэ. Дүрбэн жэлэй турша...йлагдаhан амжалтанууд ...дахи табан жэлэй хуга...оо бэхижүүлэгдэхэ, арь...гдаха ёhотой гэжэ де...дууд тусхайлан тэмдэг... 1975 ондо РСФСР-эй ...й ажахые хүгжөөхэ гү...й түсэбэй, республикын ...эй бюджедэй проект... бүтэмжэтэй тодорхой... эдэбхитэй шударгыгаар ...эн хэдсэгдэбэ.

...хэд **А. А. Громыкые, ...Кириленкые, А. Н. ...гинине, Ф. Д. Кулако... К. Т. Мазуровые, А. Я. ...шые, Н. В. Подгорные, ...Полянскиние, А. Н. Ще...нине, П. Н. Демичевые, ...Пономаревые, М.С. Со...цевые, Д. Ф. Устино... В. И. Долгих, И. В. Ка...овые, К. Ф. Катушевые** ...тадууд, айлшад удаан ...ташалгаар угтаа.

...ФСР-эй Верховно Сове... Түрүүлэгшэ **В. А. Ко...ников** 1975 ондо ...СР-эй арадай ажахые ...өөхэ гүрэнэй түсэб ту... тэрэшэлэн РСФСР-эй ... оной гүрэнэй бюджет ...СФСР-эй 1973 оной гү...й бюджедэй гүйсэдхэл ...элидхэлнүүд тушаа үгэ ...гэ үргэлжэлүүлэгдэ... гэжэ соносхобо.

...новска областиин Кине...кэ «Красная ветка» ...нэхэлгын фабрикын ...гэшэн, депутат **З. П. ...рова** трибунада га... Тус областиин бүд...шэдэй амжалтанууд ...түсэбтэ табан жэ...экономическа гол зо... дүүргэхэ совет хүнүү...айдал улам hайжаруул...эрэгтэ эдэнэй оруулжа ...а хубита тухай дэлгэ...гээр хөөрөө. Революци... алдарта гурим заншал...аа үнэн байдаг ивано...д угтамжын түсэбүүдые ...рhoo урид дүүргэхын ...тэмсэлдээ шэнэ ам...нуудые туйлаха, тиин ...С-эй XXV съездые нэ... солотойгоор угтаха ...гэжэ КПСС-эй Цент...а Комитедые, ЦК-гай ...бюрое, КПСС-эй ЦК...енеральна секретарь нү... Л. И. Брежневые облас... ажалшадай үмэнэhөө ...улба.

...СС-эй Курганска обко...оёрдохи секретарь, де... **А. С. Сенников** үгэ хэ...дээ, КПСС-эй ЦК-гай ...рийн Пленумэй шийд...нүүдые, дотоодын ба ...дын политикын асуудал...ар дурдагдаhан бодом...уд, хэгдэhэн тобшо...удые совет арад үнэн ...hөө hайшаажа, бо... ябуулгануудайнгаа дайшалхы программа болгон угтаа. 1975 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай, республикын 1975 оной гүрэнэй бюджет тухай элидхэлнүүд дотор Россин экономико хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлагдаhан амжалтанууд эли тодоор харуулагдаа, түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй зорилгонууд хараалагдаа. 1975 оной түсэбэй ба республикын бюджедэй проектнүүдые hайшааха гэhэн дурадхалые областиин бүлэг депутадуудай үмэнэhөө дэмжэцэб гэбэ.

Ураалай саанахи нютагуудай ажалшад орон доторoo коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури тогтоон байгуулха хэрэгтэ бүхы совет арадтаяа хамта хубитаяа оруулна. Курганска область доторхи промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээн дүрбэн жэлэй турша соо 1,4 дахин шахуу нэмэhэн байна. Гандуу байhан мүнөө жэлдэшье эндэхи колхозууд, совхозууд гүрэндөө 650 мянга шахуу тонно ороohо таряа худалдаа гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Депутат, Чувашай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **С. М. Ислюков** нигэжэ тэмдэглээ: Түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэл партиин хараа түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө совет арадай тэмсэлэй гайхамшаг хуудаhан болоно түүхэдэ орохо. Энэ жэлнай амгалан байдалай программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада партиин Центральна Комитедэй, тэрэнэй Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй эрхилдэг эдэбхитэй ба үрэ түгэс ябуулгануудаар тэмдэглэгдээ. ФРГ-гэй, США-гай, Франциин хүтэлбэрилэгшэдтэй нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн хэлсээнүүд манай ороной, бүхы социалис хани нэгэдэлэй уласхоорондын нэрэ хүндые бүри дээрэ үргөө, гүрэнүүдэй ба арадуудай хоорондын харилсаае hайжаруулха хэрэгтэ оруулагдаhан ехэ хубита болоо.

Түсэбтэ табан жэлэй үнгэрhэн жэлнүүдэй туршада республика дотор бүтээн гаргагдаhан промышленна продукциин хэмжээн 53 процентээр, ажалай бүтээсэ 35 процентээр нэмэhэн байна. Продукциин шанар hайжараа: 144 янзын эдлэл хэрэгсэлнүүд эрхим шанарай тэмдэгтэ хүртөө. Чувашай ажалшад түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ бүри ехэ амжалтануудые туйлажа, түсэбүүдэй дүүргэлтэ хангахаар шиидэнхэй байна.

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ Челябинска областиин металлургнууд ажалай ехэ илалтануудые туйлаhан байна гээд КПСС-эй Магнитогорско горкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **В. В. Колосок** сессиин трибуна дээрэhээ элидхэбэ. Ганса энэ жэлэй турша соо область дотор түсэбhөө гадуур 200 мянга гаран тонно шэрэм, 300 мянган тонно булад, 100 мянган тонно прокат хайлуулагдаhан байна. Республика дотор үйлэдбэрилэгдэдэг бүхы металлай 28 процентынь хайлуулан гаргадаг. Магниткын ажалай амжалтанууд тухай урма баяртайгаар мэдээсэнэбди.

Булад, прокат хайлуулгаар түсэбтэ табан жэлэй hүүл багта хараалагдаhан хэмжээндэ комбинат хоёр жэлээр урид хүрэhэн байна.

Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө Горьковско областиин Дзержинскиин «Капролактам» гэжэ химическэ комбинадай коллективэй тэмсэжэ байhан тухай тус предприятиин ахалагша аппаратчица, депутат **Н. С. Гурова** хөөрэбэ. Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабарие комбинат болзорhoонь урид дүүргээ гэжэ мэдээсээ. Предприятиин хүдэлмэришэд щекинэйхидэй жэшээгээр ажаллана. Һүүлэй жэлнүүдтэ үйлэдбэриин промышленна хүдэлмэришэдэй тоо 12 процентээр хоробошье, үйлэдбэриин хэмжээн дээшэлhэн байна.

Хэрбээ комбинадай түүхэй эдээр таhалгарнагүй, дүүрэн хэмжээгээр хангагдадаг гээшэ hаань, бидэ бүри ехэ амжалта туйлажа шадаха байгаабди гээд Н. С. Гурова саашадаа хэлээ. Гэбэшье түүхэй эдээр бидэнэй бүхы эрилтэнүүдые хангажа шададаггүй байhанiинь халагламаар. Эдэ дутуу дунданuудые усадхан зайсуулгада туhа хүргэхэ гүйлтатайгаар депутат Химическэ промышленностиин министрестээдэ хандаа.

Новгородско ажалшадай депутадуудай областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ, депутат **И. Н. Сергунинда** үгэ үгтэбэ. Түсэбтэ табан жэлэй үедэ область дотор промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 40 процентээр дээшэлээ. Арадай ажахын научно-техническэ хүгжэлтэ дэбжэлтые тодорхойлдог hалбаринууд: электронико, прибор бүтээлгэ, хими хурдан түргөөр хүгжэжэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1974 он) Пленумэй тогтоолоор урмашан, Новгородско областиин ажалшад түгэсхэхы жэлэй ба түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые бэелүүлжэ эхилхэдээ, продукциин шанарые, үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ асуудалнуудта онсо анхаралаа хандуулна. Мүнөө Новгородско областьдо үйлэдбэрилэн гаргагдадаг 100 гаран зүйлэй эд бараан шанарай гүрэнэй тэмдэгтэ хүртэнхэй гэжэ оратор тэмдэглээ.

Калужска областиин Малоярославецкэ районой малай үүлтэр hайжаруулдаг «Кудиново» гэжэ гүрэнэй заводой директор, депутат **В. Н. Цветков** сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, хүдөө нютагта дүй дүршэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулба. Мүнөө манай ажахы дунда ба дээдэ hургуулитай мэргэжэлтэдээр — механизаторнуудаар. малшадаар хангагданхай гэжэ тэрэ хэлээ. Дунда hургуули энэ талаар совхоздо ехэ туhа хүргэдэг юм. Тус hургуули дүүргэгшэд болбосоролой аттестадhаа гадна, үргэн мэргэжэлтэй тракторист-машинистын үнэмшэлгэ абадаг байна.

Манай hалбари дүрбэн жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргээ гэжэ РСФСР-эй загаhанай ажахын министр, депутат **Н. А. Ваняев** мэдээсээ. Үйлэдбэрине томодхолго, промышленна нэгэдэлнүүдые, загаhанай комбинадуудые эмхидхэн байгуулга загаhанай продукци үйлэдбэрилхэ хэрэгые саашаданъ үргэдхэхэ байна.

Шэтын областиин Петровско-Забайкальска районно түбэй больницын хүүгэдэй отделениие даагша, депутат **Л. И. Козлова** сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Забайкалида элүүрые хамгаалха хэрэгые саашаданъ хүгжөөн бэхижүүлхэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулаа.

Депутадууд: Дагестанай АССР-эй Советскэ районой М. Горькиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **М. Гасанов**, «Сахалиннефть» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй үрэмдэлгын хүдэлмэриин Тунгорско управлениин үрэмдэлгын мастер **Б. В. Воротников**, КПСС-эй Томско обкомой хоёрдохи секретарь **А. Е. Высоцкий** элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлээ.

Депутадууд Россин Федерациин арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб hайшаахые, республикын 1975 оной гүрэнэй бюджет баталхые дурадхаа.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат **Н. И. Маслеников** түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. 1975 ондо РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай хуулиие депутадууд нэгэн hаналтайгаар баталан абаа.

Удаань РСФСР-эй финансын министр **А. А. Бобровников** түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. РСФСР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджет тухай хуулиие нэгэн hаналтайгаар баталан абаа. Оруулагдаhан хубилалтанууд ба заhабаринуудые хараада абажа, 53.498.147 мянган түхэригэй оршо, гаршатайгаар гүрэнэй бюджет баталагдаа. РСФСР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосооe баталха тогтоол мүн лэ абтаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь, депутат **Х. П. Нешков** долоодохи ба наймадахи сессинүүдэй хоорондо РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй абаhан Указууд тухай элидхэл хээ.

Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые Верховно Совет баталаад, зохихо хуули ба тогтоолнуудые абаhан байна.

Энээгээр РСФСР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

(ТАСС).

«БУРЯАД ҮНЭН» 75
ХОНИШОДОЙ МҮРЫСӨӨН

ХАРУУҺАЛГЫН, ЭДЕЭЛҮҮЛГЫН ХҮСЭН

Хорёод жэлдэ хонишоноор ажаллажа ябахадаа, олон юумэ үзэhэн, хүндэ хүшэр сагтайшье дайралдаhан байнаб. Тиихэдээ нэн түрүүн өөhэдтөөл найдаха, хамаг юумэеэ саг соонь бэлдэхэ, илангаяа ногооной хүхэдэ хонидоо таргалуулха, үбhэеэ hайханаар бэлдхэжэ абаха гэжэ оролдохо хэрэгтэй гэжэ яhала ойлгогдоо гээшэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эхэ хонидой отарые даажа байхадаа хүнэй хойно орогдоогүй, жэл бүри тооной хонин бүриhөө хурьга абаад, томо болгоhон байнабди. Отарадаа гол түлэб Елизавета Нимаевна hамгантаяа хоюулаа ажалланабди. Гурбадахи хонишоноор Светлана Будаева хүдэлдэг. 1974 ондо отарынгаа хонин бүриhөө хурьга түлжүүлжэ, 3,8 килограмм ноohо хайшалжа абаhан байнабди.

Хонидойнгоо эдихэ үбhэ, зеленкэ өөhэдөө бэлдхэдэгбди. Отарымнай дэргэдэ, Новопавловка гэжэ газарта 45 гектар сабшалан даалгагданхай. Тэндээ наг шэбхэ жэл бүри гаргажа, ургасыень дээшэлүүлхые оролдогшобди. Энэ жэлдэ ган гасуур байжа, тэндэhээ арайхан 212 центнер үбhэ бэлэдхэжэ абаабди.

Мүн отарымнай дэргэдэ 20 гектар таряалан хорёологдожо, зелёнко таригдадаг болонхой. Энэ тон зохид гэжэ hанагдана. Эндэhээ хонидтоо эдюулхэ зелёнко бэлэдхэжэ абахын хажуугаар hүрэгөө бэлшээдэгбди. Илангаяа хонидоо үрэжүүлхэ, түл абаха үедэ энэ бэлшээри хэрэглэхэдэ hайн юм.

Ерэхэ жэлдэ хониднай hүүлшынхиеэ хурьгалха. Тиимэшье hаань, отарынгаа зуун хонин бүриhөө 100 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриhөө 3,8 килограммhaa доошо бэшэ ноohо хайшалха уялга абаад байнабди. Энэмнай республикын түрүү хонишодой уряа бэшэгтэ манай харюу болоно.

Абаhан уялгаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга манда бии. Хонидоо бидэ өөhэдөө искусственна аргаар үрэжүүлhэн байнабди. Хониднай мүнөө хүшэ тамираар hайн. Октябрь hараhaa захалжа, хонидто таряа талханай зүйл үдэртэ 300—300 грамм хүртэхөөр эдюулнэбди.

Отарымнай газаа хонидой хурьгалха үедэ эдюулхэ 200-гаад центнер hайхан үбhэн, 100 центнер зеленко оруулагданхай. Ерэхэ жэлдэ түрүүшынхеэ шэнэ байра соо түл абаха байнабди.

Мүнөө хонидоо үглөөнийнь үбhэ, таряагаар эдеэлүүлээд, уhалаад, үдэшын бүрэнхы болотор бэлшээнэбди. Хониднай үбэлдөө нарhанай шэлбүүhэ ехэ дуратайгаар эдидэг. Хээрэ модон соогуур бэлшэжэ ябахадаа шэлбүүhэ эдидэг байна. Мүн отарынгаа газаашье хаяжа үгэдэгбди.

Хонидой түрэжэ захалхада хурьга абалсахаар хоёр хүниие нэмэжэ үгэдэг. Хурьгадаа бригадна гуримаар абажа түлжүүлнэбди. Нялха хурьгадые бидэнэр өөhэдөө тодожо абаад, хурьгашадаар ерэгшэдые элдэб бусад хүдэлмэридэ хэрэглэгшэбди.

Парти, правительствамнай ажалша малша зондо айхабтар ехэ анхарал табина гээшэ. Бидэнэр 9 үхибүүтэйбди. Тэдэнэймнай 6-ниинь дунда hургуулида hурана, интернадта байдаг. Автолавка ходо ябажа, хэрэгтэй юумэеэ абаха аргатайбди. Мүн колхознай малшадтаа талха таряа үгэжэ байдаг. Гэр байрамнай hайн. Үдэшэндөө телевизор харадагбди.

Гүрэн түрэмнай манай хэhэн ажалые сэгнэжэ, намайе «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медаляар шагнаа hэн. Мүн «Социалис мүрысөөндэ эрхимлээ» гэhэн тэмдэг барюулагданхай. «Сэлэнгын аймагай хонин ажалай 1-дэхи класcай мастер» гэhэн үнэмшэлгэтэйб.

Эдэ бүхы анхарал, хайрада харюу болгон, улам оролдосотойгоор, үрэ ехэтэйгээр ажаллахые хүсэнэбди. 1975 он — юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэлэй жэл. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай илалтаар дүүрэhээр 30 жэлэй ойн тэмдэглэгдэхэ жэлдэ ажалай шэнэ амжалта туйлахаар хүдэлнэбди.

Д. ХАНДАЖАПОВ,
Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой ахалагша хонишон.

ЗЭДЫН.ХИДЭЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭБДИ

ҺААЛИШАДАЙ АЖАЛ УРАГШАТАЙ

Загастайн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз Сэлэнгын аймаг соо эгээл томо, адууhа малаар, газар таряалангаар баян ажахынуудай нэгэн юм. Тус ажахы илангаяа hү hааха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха талаар амжалтатай байдаг, жэл бүри эндэхи малшад абаhан социалис уялгануудаа дүүргэдэг байна. Юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ загастайнхид гүрэндэ hү худалдаха түсэбөө болзорhoонь урид, декабриин эхеэр дүүргээ.

— Манай ажахын hү hааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ Сэлэнгын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ягодным үүлтэртэ фермын hаалишад горитойхон хубитаяа оруулба. Үнгэрhэн арбан нэгэн hара соо эндэхи малшад үнеэн бүриhөө 2650 килограмм hү haaraa, — гэжэ колхозой парткомой секретарь Владимир Данилович Николаев мэдүүлээ hэн.

Уданшьегүй, энэ хөөрэлдөөнэй hүүлээр Ягодным фермэдэ ерэжэ, эндэхи малшадай ажал хэрэгтэйнь танилсабабди. Тус фермын 178 үнеэдые 11 hаалишад харууhална, hаана. Үнеэдынь бултадаа тобир таргануд, байра соонь арюун сэбэр.

Энэ фермэдэ малаа, илангаяа hаагдажа байhан үнеэдээ зүбөөр, зоотехническэ заабариин ёhoop эдеэлүүлнэ. Жэшээнь, үнеэн бүридэ 2 килограмм үбhэ. 15 килограмм силос, 25 килограмм буйлуулhан hoлоомо, нэгэ килограмм холимол тэжээл эдюулнэ. Иимэ hайнаар эдеэлүүлэгдэhэн мал юундэ hү ехээр үгэхэгүйб даа.

Мүнөө тус фермын hаалишад үдэртөө 920—935 килограмм hү hаана. Ондоогоор хэлэхэдэ, үнеэн бүриhөө үдэртөо хахад пүүд hүн абтана бшуу. Шэргэжэ ябаhан үнеэдhээ эды шэнсэн hү hааха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ.

— Рационой ёhoop эдеэлүүлэгдэжэ байhан мал ашаг шэмээ үгэхэл байха. Тиимэhээ үнеэдээ шадал зэргээрээ эдеэлүүлхэл хэрэгтэй, hая туталлаhан үнеэдые үдэртөе 3—4 дахин hааха ёhотой, — гэжэ hаалишан Матрена Максимовна Петрова хөөрэнэ.

Матрена Максимовна Петрова фермын hаалишадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ хододоо түрүү hуури эзэлнэ. Энэ эхэнэр үдэртөө 90 килограмм hү hааха түсэбөө 112—120 килограммда хүргэнэ. «Плитка», «Венера», «Кнопка» үнеэд hаяхан туталлаа. Эдэнээ нүхэр Петрова үдэртөө 3—4 дахин hаана. Эдэнhээ 16—17 килограмм hү hаадаг байна. Зунай үедэ хүхэ ногоондо садахадань, эдэ үнеэдhээ хори гаран килограмм хүрэтэр hү hаажа болохо гэжэ Матрена Максимовна манда хөөрэбэ.

Лидия Ивановна Думнова арба нэгэн hара соо үнеэн бүхэнhөө 2690 килограмм hү hааба, нигэжэ бүхы колхоз соогоо hү hааха талаар эрхимлэбэ, энэ жэлэй түсэбые ноябриин 20-до дүүргэбэ. Ягодным фермын hаалишад бултадаа шахуу hайса ажаллана. Тус фермын тоо бүридхэгшэ Мария Максимовна Черныхай хэлэгшын ёhoop түсэбhөө гадуур энэ жэлэй дүүрэтэр үшөө 287 центнер hү hаажа, гүрэндэ худалдаха аргатай. Декабрь hара соо 30-аад үнеэд тугаллахань, hү hаали тус фермэ дээрэ нэмэхэл байха.

Ягодным hү hаалиин фермын коллектив үбэлэй долоон hара соо (октябрь—апрель haрануудта) үнеэн бүриhөө 1490 килограмм hү hааха уялга абанхай. Мүнөө эндэхи hаалишад энэ уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө шармайн тэмсэнэ, өөhэд хоорондоо мүрысэнэ. Фермын тоо бүридхэгшэ Мария Черных hаалишадай hааhан hүнэй хэмжээе үдэр бүри самбар дээрэ бэшэнэ. Отделениин партийна организаци, мүн профсоюзай комитет таба хоноод лэ hү hаалиин хэр зэргэ ябажа байhан тухай асуудалаар hаалишадай үйлэдбэриин суглаа үнгэргэнэ, hарын дүүрэхэдэ социалис мүрысөөндэ түрүүлэгшэдые моральна болон материальна талаар урмашуулна, тэдэнэр тухай ханын газетэдэ, дайшалхы хуудаhанда бэшэнэ.

— Манай фермын ажал бараг hайнаар ябажа байбашье, дутуу дунданууднай үшөө сүм усадхагданагүй. Зоотехническэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана, — гэжэ Ягодным отделениие эрхилэгшэ Георгий Васильевич Минаев сэхэ мэдүүлнэ.

Отделениие эрхилэгшын энэ хэлэгшэнь тон зүб байба. Тус отделенидэ зоотехнигээр хүдэлмэрилдэг Доржо Раднаевич Цырендоржиев нүлөө багатайгаар ажаллана. Энэ мэргэжэлтэ hаалишадай дунда, илангаяа залуу малшадта туhаламжа багаар үзүүлнэ, тэдэнэй хүдэлмэриие ходо шалганагүй, малшадай урда хүдөө ажахын асуудалнуудаар лекци, хөөрэлдөө үнгэргэнэгүй.

— Манай зоотехник нүхэр Цырендоржиев залхуушаг хүн хэбэртэй. Үнеэдые hааха үедэ фермэдээ үсөөн байдаг, хэнэй ямараар hү hаадагые шалгажа үзэнэгүй, — гэжэ hаалишад гомдоно.

Хэрбээ эмхидхэлэй хүдэлмэриин hайнаар табигдаад байгаа hаа, Ягодным малшад бүри ехэ амжалтатай байха hэн.

Б. ШИРЕТОРОВ,
манай штатнабэшэ корр.

ШЭМЭТЭ ТЭЖЭЭЛ

Улаан-Үдын спиртын заводой коллектив юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ абаhан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Заводой олохон хүдэлмэришэд халаан бүриингөо даабари үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Жэшээлхэдэ, Надежда Сазонова, Тимофей Абрамов гэгшэд олон жэлэй туршада тус заводто хүдэлжэ, дүршэлтэй болоhон хүдэлмэришэд. Эдэнэр үдэр бүри улам эршэтэйгээр ажаллажа, амжалтаяа арьбадхана.

Надежда Трифоновна Сазонова заводой үйлэдбэридэ хэрэглэгдэдэг таряа бутарган татаха талаар дүршэлтэй болоhон хүдэлмэришэн hара бүриингөө даабари ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Тус заводой үйлэдбэриhөө гараhан бардаа республикымнай олохон колхоз, совхозуудай нийтын малда абаашажа, тэжээл болгон үгтэнэ.

З. ВЕСНИНА.

АХИЖА ГАРАБА

Түмэр замай Новоильинск ба Шулуутайн станцинуудай коллективүүд хэдэн жэлэй туршада хоорондоо мүрысэнэ. Тэдэнэр тодорхойлхы жэлэй эхиндэ социалис уялга абахадаа, мүрысөөнэйнгөө гурим, хэхэ бүхы хүдэлмэридөө ямар үрэ дүн туйлаха байhанаа сүм тодорхойлhон юм.

Эдэ хоёр коллектив хэлэhэн үгэеэ хэрэг дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Жэлэй түрүүшын хахадта Шулуутайн станциин хүдэлмэришэд мүрысэдэг нүхэдөө ахижа, түрүүлжэ гараhан байгаа. Зүгөөр жэлэй хоёрдохи хахадта Новоильинск станциин коллектив hайнаар ажаллажа, нүхэдүүлээ хүсэжэ, урдань орохон байна.

Новоильинск станциин коллектив октябрь, ноябрь haрануудта илангаяа hайнаар ажаллажа, вагонуудта модо ашаха даабарла үлүүлhэн, мүн вагонуудhаа ашаа буулгаха түсэбөө 104 процент дүүргээ. Вагонуудай станци дээрэ байха сагые 30 минутаар хороожо, түсэбhөө гадуур ашаа тээхэ аргатай болоhон байха юм.

Шулуутайн станциин хүдэлмэришэд hүүлэй hарануудта доторойнгоо арга боломжонуудые хүсэд хэрэглэжэ шадабагүй. Тиин ашаа тээхэ, буулгаха хүдэлмэри дээрэ хэмhээ үлүү саг гаргашалhан байна.

Арадай ажахыда хэрэгтэй ашаа хэрэглэгшэдтэнь түргөөр хүргэхын түлөө тэмсэлдэ түмэр замай вагонууд ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Энээниие зүбөөр ойлгоhон Новоильинск станциин хүдэлмэришэд ашаа тээхэ, буулгаха ажалдаа минута бүхэниие арьбалхые оролдоно, амжалта туйлана.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй НАЙМАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЮҺЭДЭХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй юhэдэхи сесси Соведүүдэй байшангай Конференц-зал соо 1974 оной декабриин 30-да үглөөнэй 9 сагта эхилхэ.

* * *

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй старейшинэнүүдэй Соведэй заседани Соведүүдэй байшангай Конференц-зал соо 1974 оной декабриин 30-да үглөөнэй 9 сагта эхилхэ.

* * *

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАТУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй юhэдэхи сессидэ ерэhэн депутадууд Соведүүдэй байшан соо үглөөнэй 10 часhаа үдэшын 7 час болотор, харин заседаниин болохо үдэр Соведүүдэй байшангай Конференц-зал соо үглөөнэй 9 часhаа бүридхэлдэ абтаха.

...ЭНЭ ТАСС hОНИН

...ОРОНЫН МИНИСТРНҮҮДЭЙ ...МИТЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

...аршавска договорто ха... гүрэнүүдэй Оборо... министрнүүдэй комите... ...элжээтэ заседани 1975 ...январьда Москвада үн...дэхэ.

Варшавска договорой эмхиин сэрэгэй зургаануудай ажал ябуулгын асуудалнууд заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхээр хараалагдана.

(ТАСС).

...АЛЮТ—3»: ЗАМБУУЛИНАЙ ...МААР 6 hАРА НИИДЭhЭЭР

...ИДЭЛГЭ ЗАЛАН ЖО...ДОХО ТҮБ. (ТАСС). ...оной июниин 25-да ...даhан «Салют-3» гэжэ ...улинай научна станци ...ын туршада ниидэжэ ...жэлhээр. ...үе соо ниидэлгэнь ...лтатай hайнаар үнгэр...эшэнгэн агаарай двигателиин түхеэрэлгэнүүдээр, мүн электромеханическа тусхай түхеэрэлгөөр бата найдамтайгаар хангагдаhан байнэ.

Ниидэлгын түсэбэй программаар хараалагдаhанhaa 2 дахин ехэ саг соо ниидэбэ.

ЭРХҮҮГЭЙ ОБЛАСТЬ. «Ангарстрой» управлениин барилга-хабсаргалгын 391-дэхи поездын байрлаhан Магистральный поселогто Шэнэ жэлэй урда тээ Жабар үбгэн хүрэжэ ерэбэ. БАМ-ай энэ участогто барилга-хабсаргалгын ажал дүүргэhэн тухайгаа Жабар үбгэндэ барилгашад элидхэбэд.

Жабар үбгэн Магистральный поселогто хүхюун зугаа, бэлэг, hайндэрэй амаршалгануудые асараа. Теэд олонхи хүнүүд модошо дархашуулай бригадир Михаил Фистик гэжэ хэншье тэрэниие танибагүй.

ТАСС-ай фотохронико.

УЯЛГА АБААЛ ҺАА—ДҮҮРГЭ!

МАЛ АЖАЛАЙ, ГАЗАР ТАРЯАЛАНГАЙ ПРОДУКЦИ БҮРИ ЕХЭЭР АБАДАГ БОЛОХО

Мүрысэгшэ Захааминай, Яруунын аймагуудай хэниинь түрүүлжэ ябанаб?

АМЖАЛТЫН ТҮЛХЮУР

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэл дүүрэнтэжэ байна. Энэ жэлдэ совет хүнүүд, тэрэ тоодо манай аймагай ажалшад бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, үйлэдбэриин һайн үрэ дүн туйлаба. Табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула тэдэнэр хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа байнхай. Партида совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгада харюу болгон абаһан социалис уялгануудаа предприятинуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд муу бэшээр дүүргэжэ байна гэжэ тэмдэглэхээр.

Аймагай промышленна предприятинуудай дундаһаа Гуджирска комплексно геолого-бэдэрэлгын партиин коллектив һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа ябана. Энэ партиин коллектив байгша оной гурбадахи кварталай дүнгөөр Буряадай геологическа управлени сооһоо эрхимлэжэ, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой дамжуулгын Улаан тугта хүртэнхэй. Һаяхан 40 жэлэйнгээ ой тэмдэглэһэн Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай, Закаменск хотын мяханай комбинадай, аймагай хэлхээ холбооной узелай, «Бурводстрой» трестын ПМК-гай коллективүүд энэ жэлэй социалис мүрысөөндэ һайн дүнгүүдые туйлаа. Промышленна олохон предприятинууд 11 һарын үйлэдбэриин түсэб болзорһоонь урид дүүргэв. Пивэ шанадаг заводой, госпромхозой коллективүүд энэ жэлэй түсэбтэ даабари дүүргэһэн тухайгаа декабриин табанда мэдээсэһэн байна.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд баһал һайн дүнгүүдтэй. Агуу Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойн үдэртэ аймагай һаалишад һү гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн байна. Жэлэй дүүрэтэр үшөө хэдэн мянгаад центнер һүн бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаагдажа, түсэбнай 105—106 процент дүүргэгдэхээ багсаагдана. Санагын, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, Далахайн, Харацайн совхозуудай һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд эрхим һайн дүнгүүдые туйлана. Эдэ ажахынуудай һаалишад һү һаалгаяа нёдондонойхиһоо нилээд дээшэлүүлээ. Һаалишад Ц-Д. П. Доржиева, Р. Ж. Дашеева, Р. Ж. Доржиева болон бусад бултанһаа һайн дүнгүүдые туйлаа.

Аймагай мал адуулагшад энэ зундаа эрхимээр ажаллажа гараа. Тэдэнэр зунай үедэ малай шэгнүүр дээшэлүүлхэ талаар харюусалгатай уялга абаа һэн. Мүнөө мал адуулагшадай зунай ажалай дүнгүүд согсологдобо. Эдэ дүнгүүдынь нёдондонойхиһоо үлүү һайн. Хэрбээ 1973 оной зунай бэлшээриин үедэ 23 мал адуулагша үхэр бүхэнэй шэгнүүрые үдэртөө 1.000 граммһаа дээшэ нэмээһэн байбал, энэ зундаа 45 хүн тиимэ дүнгүүдые туйлаба.

Далахайн совхозой мал адуулагшад илангаяа һайнаар ажаллажа гараа. Энэ ажахыһаа холын бэлшээридэ гаргагдаһан 3.000 гаран эбэртэ бодо малай толгой бүриинь шэгнүүр дунда зэргээр 1.066 граммаар нэмээгдэбэ. Совхозой 13 мал адуулагша мянгатанай тоодо оролсонхой. Мал адуулагшад Ринчин Будажаповна Доржиева, Николай Бальжинович Доржиев, Бальжин Хандуевич Доржиев, пенсионер Даша-Нима Дондуков гэгшэд үхэр бүхэнэй шэгнүүрые үдэртөө 1.020—1400 граммаар ехэ болгожо шадаа. СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой мал адуулагшад нёдондонойхиһоо һайнаар ажаллажа гараба. Имагтал тэдэнэй шударгыгаар хүдэлһэнэй ашаар гүрэндэ ехэ шэгнүүртэй, тарган үхэр олоор тушаагдаа бшуу. Тиигэжэ энэ совхоз 30-аад мянган түхэриг нэмэлтэ түлөөһэ абаһан байна.

Совхозуудай мал адуулагшадай эршэтэй һайнаар хүдэлһэн ушар гүрэндэ мяха тушаалгада ехэ нүлөөтэй байба. Табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ гүрэндэ мяха тушааха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэхээр хараалагдана. Мал адуулагшадай дунда социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэжэ, дүнгүүдынь саг соогоо согсологдодог, илажа гарагшад али болохоор урмашуулагдажа байдаг гуримтай.

Аймагай хонишод бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, һайн дүнгүүдые туйлаа. Хамниин совхозой хонишод аймаг доторoo мүрысөөнэй эхи табижа, бултанһаа үлүү амжалтатай ябана. Совхозой 100 эхэ хонин бүриһөө 91 хурьган абтажа, һайнаар түлжүүлэгдэв. Энэ совхозой хонишод нооһо хайшалха, гүрэндэ худалдаха даабаряа үлүүлэн дүүргээ һэн. Хамниин совхозой хонишод Ц-Д. Галданов, Е. Норбоева, Михайловкын совхозой И. Яньков, Харацайн совхозой П. Намсараев гэгшэд социалис мүрысөөнэй манлайда ябажа, хубиингаа табан жэлые түгэсхэхэ дүтэлөө.

Байгша ондо аймагай механизаторнууд, тарьяашад нёдондонойхиһоо үлүү ехэ ороoho тарья. үбһэ хуряажа абаба. Һайжаруулагдаһан сабшалан дээрэһээ 30.000 центнер эрхим шанартай үбһэн хурлагдаба. Аймагаймнай бүхы совхозууд олон жэлэй ногооной өөһэдын үрэһэ хүрэнгэтэй болоо.

Эдэ амжалтанууд өөһэдөө ерээгүй юмааб даа. Имагтал промышленностиин, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй эрид нэтэрүүгээр ажаллаһанай, партийна, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулһанай ашаа туһаар ажалай һайн үрэ дүн туйлагдана гээшэ.

Предприятинууд ба совхозуудай партийна, профсоюзай организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, үйлэдбэрие ашаг үрэ ехэтэй болгохын, бүтээгдэдэг продукциин шанар һайжаруулхын тула урданайхиһаа ехэ ажал ябуулдаг болонхой.

Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгада харюу болгон Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай, Холтосоной, Юнхэрэй руднигуудай, шанаржуулгын фабрикын, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд угтамжын түсэб-уялга жэлэй эхиндэ абаа һэн.

Ажалай түрүүшүүл хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ байна гэжэ урматайгаар тэмдэглэе. Жэшээнь, Далахайн совхозой суута малшан, Ленинэй орденто, КПСС-эй гэшүүн Жүгдэр Ундеевич Цыденов гүүртынгэ 100 үнеэн бүриһөө 97 тугал абаха угтамжын түсэбтэй һэн. Нүхэр Цыденов угтамжынгаа энэ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ. Холтосоной руднигай нүхэр Ринчиндоржиевай бригадын гэшүүд 3 жэл 10 һарын түсэбые 114.7 процент дүүргээд, табан жэлэй даабарие 175 үдэрөөр уридлажа ябана. Нүхэр Самбиловай бригадынхид хубиингаа табан жэлые 288 үдэрөөр уридлаад ябана.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай цехүүдэй хүдэлмэрилэгшэд хоорондоо социалис мүрысөөнэй договор баталанхай. Тиигэхэдээ тэдэнэй хоорондохи холбоо барисаан улам бэхижэнэ, партийна ба профсоюзай организацинуудай үүргэ болон харюусалга бүри дээшэлнэ.

Совхозуудай хоорондо мүн лэ социалис мүрысөөнэй договор баталагдадаг болоо. Хоорондоо мүрысэдэг СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Санагын совхозуудай малшад бэе бэедээ айлшалалсажа, түрүү дүршэлөө халан абалсана. Эдэ ажахынуудай һаалишад жэл соо һү гүрэндэ тушааха уялгаяа үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Коллективүүдэй абаһан социалис уялганууд соо ажалай бүтээсэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, мүрысөөндэ илажа гарагшадые урмашуулха хэмжээнүүд хараалагдадаг болоо. Тиихэдэ продукциин шанар һайжаруулха, өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, шэнэ техникэ болон технологи нэбтэрүүлхэ хэмжээнүүд уялга соонь тодорхойлогдоно. Зэдын комбинадай, Холтосоной руднигай, энергоцехэй, Михайловкын, Санагын, Далахайн совхозуудай партийна организацинууд социалис мүрысөө һайнаар ударидана, дүнгүүдыень саг соонь согсолжо, олондо мэдээжэ болгодог байха юм.

Аймагай предприятинуудта, совхозуудта хүдэлмэришэн бүхэнэй социалис уялга абаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ асуудалаар СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхоздо һайн дүршэлтэй болоо. Совхозой директор, парткомой секретарь, профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ болон мэргэжэлтэд 2—3 хүнһөө бүридэһэн хэдэн бүлэг болоод, малай фермэ, гүүртэнүүдтэ ошоно.

Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ ажалшадые моральна ба материальна талаарнь зүбөөр урмашуулха асуудал тон ехэ удха шанартай. Предприятинуудай, совхозуудай директорнүүд, партийна ба профсоюзай организацинууд мүрысөөндэ илажа гарагшад тушаа моральна урмашуулгын шэнэ онол арганууды үргэнөөр хэрэглэдэг болоо. Жэшээнь, түрүү коллективүүдтэ дамжуулгын Улаан тугууд, вымпелнүүд барюулагдана, ажалай алдар солын туг үргэгдэнэ, амаршалгын адресууд барюулагдана, мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ гэһэн нэрэ соло олгогдоно. Мүн материальна урмашуулга бүри гүнзэгы удхатай болоно. Мүрысөөндэ илаһан түрүүшүүлдэ нэрьень бэшэһэн час, транзистор, телевизор, холодильник, мотоцикл гэхэ мэтэ барюулагдадаг байха юм.

Манай аймагай ажалшад Яруунын аймагай хүдэлмэрилэгшэдтэй мүрысэдэг юм. Энэмнай ехэ туһатай хэрэг гэжэ тоолонобди. Яруунын аймагай предприятинуудай, колхоз ба совхозуудай ажалшадай үрэ дүнгүүдээр холо һонирхожо байдагбди. Аймагай «Ажалай туг» газетэдэ яруунынхидай ажалай амжалта тухай мэдээсэлнүүд толилогдодог болоо.

КПСС-эй Центральна Комитедэй декабриин (1974 он) Пленум, СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сесси һаяхан боложо дүүрэбэ. СССР-эй арадай ажахые 1975 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб, 1975 оной Гүрэнэй бюджет баталагдаа. Партиин ЦК-гай Пленумэй, мүн СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые аймагай ажалшад халуунаар хүлеэн абаад, ерэхэ жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлжо эхилээ. Түрэл партиимнай хараалһан түсэб, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Пленум дээрэ хэлэһэн үгэ Захааминай бүхы ажалшадые шэнэ амжалтада зоригжуулна.

Н. МИХЕЕВ,
КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь.

Энэ зураг дээрэ Захааминай аймагай Далахайн совхозой суута малшадай нэгэн Ринчин Будажаповна Доржиевае харанат. Нүхэр Доржиева арай шамай 15 наһатай боложо ябахадаа, ниитын мал ажалда хүдэлжэ эхилһэн юм. Хэдэн жэлэй туршада совхозойнгоо хоёрдохи отделениин Зуһалангай фермэдэ һаалишанаар хүдэлжэ, ажалаа баян дүршэлтэй болоһон байна.

Гурбан жэлэй саада тээ Ринчин Будажаповна Доржиева залуу малай гүүртэдэ ажалладаг болоо һэн. Хаанашье хүдэлжэ байхадаа, энэ нүхэр ажалай эрхим амжалта туйлана. Үнгэрэгшэ зундаа Ринчин Будажаповнагай гүүртын малшад 147 хашараг тушаажа абаад, холын тунга ногоотой бэлшээридэ гараһан юм. Тиигэхэ зуураа үхэр бүхэнэй шэгнүүрые үдэртөө 1.100 граммаар нэмээхэ гэһэн уялга абаа бэлэй. Тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлээ — хашарагуудай толгой бүхэнэй шэгнүүр үдэртөө 1.435 граммаар ехэ болгогдоо. Тиигэжэ нүхэр Доржиева совхозойнгоо чемпион болоһон байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ЗАХААМИНАЙ, ЯРУУНЫН АЙМАГУУДАЙ КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ХООРОНДОХИ 1974 ОНОЙ МҮРЫСӨӨНЭЙ ДАБ ДЭЭРЭХИ ДҮНГҮҮД

1974 оной декабриин 1-нэй байдалаар

(Жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

	Захааминай аймаг	Яруунын аймаг
МАЛ АЖАЛАЙ ТАЛААР		
Бүхыдөө абтаһаниинь:		
мяхан	97	93
һүн	91	97
нооһон	93	100,7
Гүрэндэ худалдаха арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтэ (1974 оной декабриин 16-да):		
мяхан	99,5	90
һүн	106,0	111,0
нооһон	101	105
Малай тоо олошоруулгаар:		
үхэр	99,8	100,2
тэрэ тоодо үнеэд	93	90
хонид	102	99,9
гахай		
адуун	101	98
Малай ашаг шэмэ (кг):		
һүн (үнеэн бүриһөө),	1434	1742
нооһон (хонин бүриһөө)	2,7	2,9
Малай үдэсэ (абтаһаниинь толгойгоор):		
тугал (зуун үнеэн бүриһөө)	56	73
хурьган (зуун хонин бүриһөө)	79	80
поршоонхо (зуун эхэ гахай бүриһөө)	1098	900
унаган (зуун гүүн бүриһөө)	68	61
ГАЗАР ТАРЯАЛАНГАЙ ТАЛААР		
Таряалан, сабшалангай ургаса (центнерээр, га бүриһөө):		
ороoho таряан	11,5	7,6
хартаабха	36	35
овощ	139	66
Тэжээл бэлэдхэхэ түсэбэй дүүргэлтэ (проц):		
үбһэн	86	61
силос	104	62
сенаж	120	18
корнеплодууд	42	4
Намарай паар хахалалга (проц):	88	66
Үрэһэ хааха түсэбэй дүүргэлтэ (проц):		
ороoho таряанай	31	69
хартаабхын	53	54
Гүрэндэ тушааха арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтэ (проц):		
ороoho таряан	2	41
хартаабха	103	29
овощ	87	73

1974 оной даб дээрэхи дүнгүүдые гаргаад үзэхэдэ, мүрысэгшэ эдэ хоёр аймаг гүрэндэ һү, ноoho худалдалгаар, үхэр, хонидой тоо олошоруулгаар зарим тэды амжалтатай байна. Эндэ толилогдоһон гушаад гол дүнгүүдээр сасуулхада, Захааминай аймаг эрхимлэнэ гэхэ гү, али 21 дүнгүүдээрнь нүгөөдэһөө булюу байшоо.

Эдэ аймагуудһаа абтадаг гол продукци мяхан болоно. Энэ талаараашье Захааминай аймагай ажахынууд түрүүлжэ ябана. Зүгөөр үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлгээр яруунынхид уридлажа гаранхай.

Мүрысэгшэ аймагууд үхэр, хони, адуунай тоо олошоруулха түсэбөө муу бэшээр бэелүүлжэ байгаашье һаа, гахай үсхэбэрилгээр ехэ гээгдэлдэ оронхой. Энэ жэлдэ Захааминай аймагай ажахынууд тон үсөөн тугал абаа. Энэнь һү һаали дээшэлүүлгэдэ, малай тоо олошоруулгада, ерэхэ жэлдэ мяха гүрэндэ тушааха түсэбэй дүүргэлтэ нилээд һаад ушаруулха байһаниинь элитэ.

Зүгөөр Захааминай аймагай ажахынууд газар таряалангай талаар нүгөөдүүлээ эрид булижа гараа. Илангаяа үбһэ, силос, сенаж бэлэдхэлгээр эдэнэр яһала оролдоһон, түсэбөө һайса дүүргэһэн байна. Энэнь мүнөө жэлэй малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, ерэхэ жэлдэ малай ашаг шэмэ улам дээшэлүүлхэ арга олгоно бшуу. Үрэһэ хүрэнгэ хаалгаар Яруунын аймагай ажахынууд ехэ гээгдэлтэй. Энэнь ерэхэ жэлэй ургасада муугаар нүлөөлхэ байһаниинь мэдээжэ.

Дурсагдагша аймагуудай ажахынуудта бэе бэеһээ халан абалсамаар түрүү дүй дүршэл, онол арганууд яһала бии. Жэшээнь, Захааминай аймагай ажахынууд куузику һайнаар ургуулдаг болоһон байнхай. Харин Яруунада энэ талаар бирагүй. Тиимэһээ куузику ургуулха талаар Захааминай ажахынуудһаа жэшээ абамаар.

Үйлэдбэридөө ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулгаар Яруунын аймагай ажахынуудта, илангаяа Яруунын совхоздо баян дүй дүршэл бии. Энээниинь захааминайхид халан абамаар һэн.

Энэ мэтээр хоорондоо мүрысэжэ байхадаа бэе бэеһээ жэшээ абаха, бэе бэедээ туһалха байгаа. Энээн тушаа партиин Захааминай, Яруунын райкомууд, аймгүйсэдкомууд анхарал табимаар гэжэ һанагдана.

1975 ондо эдэ аймагуудай урда ехэшье, харюусалгатайшье зорилгонууд табигдана. Эдэ зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиндхэхын, табан жэлэй түсэб бүрин дүүргэхын тула социалис мүрысөө бүри һайнаар, оролдосотойгоор эмхидхэхэ болоно.

Һаалишан Санжидма Будаева Иисэнгын совхоз доторoo, Яруунынгаа аймаг соо суутай солотой малшадай нэгэн юм. Орден, медальнуудаар шагнагдаһан, социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ, коммунис ажалай ударник алдартай энэ һаалишан жэл бүри һү һааха, тугал абаха түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлдэг. Гуша гаран жэлдэ һаалишанаар хүдэлжэ ябахадаа баян дүй дүршэлтэй болонхой, тэрэнээ залуу һаалишадта дамжуулдаг, мэдэхэ, шадаха юумэеэ нюунгүй нүхэдтөө хөөрэжэ, харуулжа үгэдэг һайхан заншалтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сцепскэ фермын түрүү һаалишан С. Будаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ОЛОНОЙ ЗОРИГ БАДАРУУЛАН

Аймагай ажалшад табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлые амжалтатайгаар түгэсхэжэ байна. Байгша оной эхеэр партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгада харюу болгон, аймагай совхозуудай хүдэлмэришэд, колхознигууд, предприятинуудай коллективүүд ехэ социалис уялгануудые абаһан юм. Энэ жэлдэ аймагай ажалшадай урда үлэмжэ ехэ зорилгонууд табигдаа һэн. Жэлэй туршада 45.000 центнер мяха (1973 ондо 40.000 центнер), 80.600 центнер һү (1973 ондо — 74.300 центнер), 4.840 центнер ноoho (1973 ондо — 4.300 центнер) гүрэндэ тушааха түсэб дүүргэгдэхэн байгаа. Тиигэжэ энэ ехэ зорилгоёо бэелүүлхын тулада һара, квартал бүхэнэй даабарие үлүүлэн дүүргэхэ, һайн шанартай продукци багаа гаргашатайгаар абажа, гүрэндөө ехээр тушааха уряа доро коллектив, ажалшан бүхэнэй хүсэ шадалые элсүүлхэ шухала байһаниинь ойлгосотой гээшэ. Харин энээниие имагтал социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй, бүхы ажалшадай политическэ болон ажалай эдэбхи зоригжолые бадаруулһанай ашаа туһаар туйлажа болохо байгаа.

Колхоз, совхозуудаймнай коллективүүд бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсохо зуураа, өөһэд хоорондоо ажалай урилдаа үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидэһэн юм. Ажахынуудта түрүүшүүлэй слёдууд үнгэргэгдэжэ, тэрээн дээрэ социалис уялганууд абтаһаа гадна, мүрысэгшэ ажахынуудай хоорондо шэнэ хэлсээнүүд баталагдаа һэн.

Жэлэй эхеэр болоһон аймагай түрүүшүүлэй зүблөөн 1974 оной социалис уялгануудые баталжа, Захааминай аймагтай мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэ гэжэ шиидхэһэн, энээн тушаа зүблөөндэ хабаадалсахала ерэһэн Захааминай түлөөлэгшэдтэй мүрысөөнэй хэлсээ баталһан байна.

Яруунын ажалшад жэлэй түрүүшын хахадта ехэхэн дэбжэлтэтэйгээр хүдэлжэ гараа һэн. Колхоз, совхозууд, фермэ, бригаданууд болон ажалшан бүхэн социалис мүрысөөндэ түрүү гарахын түлөө габшагайгаар хүдэлжэ, жэлэй эхиндэ ажалай амжалта туйлажа захалаа юм. Энэ үедэ мүрысөөнэй дүнгүүдые саг болзор соонь согсолжо, олониитэдэ мэдээсэжэ байха тушаа партийна организацинууд онсо шухала анхарал хандуулаа.

Мүнөө жэлэйнгээ дүүрэжэ байхада, аймагай партийна, советскэ, комсомолой, профсоюзай организацинууд абаһан уялгануудаа, арадай ажахын түсэбөө дүүргэлгэдэ колхоз, совхозуудай ажалшадые элсүүлхэ талаар нилээд хүдэлмэри ябуулаа гэжэ хэлэлтэй. Мал ажалай продукци худалдаха, ниитын малай тоо толгой олошоруулха талаар амжалта туйлаһанай түлөө республикын аймагуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр манай аймаг нэгэдэхи, хоёрдохи кварталда КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоюзай дамжуулгын Улаан тугта хүртэжэ, нэгэдэхи һуури, харин гурбадахи кварталда — хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

1974 ондо 80.800 центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбтэй аад, аймагнай декабриин 1 болотор 88.010 центнер һү тушаагаа гэхэ гү, али түсэбөө 108 процент дүүргэнхэй. Энээнэй ашаар түсэбһөө гадуур хамта 11.620 центнер һү худалдаха аргатай болообди.

Энэ жэлдэ аймагай ажахынууд ноoho хайшалха, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. 4.840 центнерэй оронда 5.315 центнер ноoһон тушаагдаа, түсэбнай 109,8 процент дүүргэгдээ. Энэ талаар «Коммунизм», «Победа» колхозууд, Иисэнгын, Наһатын, «Юбилейный», Яруунын, Тулдуунай совхозууд һайн дүнгүүдые туйлаа. 1971 онойхитой сасуулхада, манай аймаг мүнөө жэл 1.000 центнерээр үлүү ехэ ноoho тушаагаа.

1974 ондо бүхыдөө 44.980 центнер мяха гүрэндэ худалдаха даабари аймагтамнай үгтөө юм. Энэ түсэбнай амжалтатайгаар дүүргэгдэхэһээ гадна, үшөө 250 центнер мяхан түсэбһөө үлүү тушаагдахань. Тэрэ тоодо, Яруунын совхоз 400 центнер, Витимэй совхоз — 300, Иисэнгын — 220, Наһатын — 200, Комсомольский» совхоз — 520 центнер мяха түсэбһөө үлүү худалдаад байна.

1974 оной дүүрэжэ байхада табан жэлэй үнгэрһэн дүрбэн жэлдэ хэгдэһэн ажалаа сэгнэжэ үзэхөөр болобо. Табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлдэ аймагнай мяха худалдалгаар гүрэндөө үритэй үлэһэн юм (5.974 центнер). Тиибэшье 1973 онһоо эхилжэ түсэбөө үлүүлжэ, энэ дутагдалаа бага болгообди. Дүрбэн жэл дотор 171.730 центнер мяха худалдаха ёһотой аад, 168.396 центнер тушаагаад байнабди. 1975 ондо үриеэ сүм усадхаха зорилго табяабди.

Ноoho худалдаха дүрбэн жэлэй түсэб аймагта дүүргэгдээ. 18.535 центнер гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 231 центнер ноoһон хамта дээрэ тушаагдаа. Яруунын, Тулдуунай, «Юбилейный» совхозууд, «Победа», «Коммунизм» колхозууд энэ талаар һайн дүнгүүдтэй. 1975 ондо 5.140 центнер ноoho худалдаха зорилго табигдана.

Мал ажалай гол шухала продукциинуудые абаха талаар туйлаһан үрэ дүнгүүднай табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ хүдөө ажахыгаа саашадань улам хүгжөөхэ, колхоз, совхозуудай экономикые һайжаруулха, материально-техническэ баазыень бэхижүүлхэ, фермэнүүд дээрэхи ажалые үргэлжэдэнь онһожоруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тушаа хойшолуулшагүй зорилгонуудые шиидхэхэ байнабди.

Малайнгаа тоо толгой олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тулада элбэг тэжээл бэлэдэг болохо асуудал шиидхэхэ бологдоно. Газар таряалангай культурэ дээшэлүүлхэ, поли, сабшалангай, бэлшээриин ургаса һайжаруулха, олон жэлэй ногооной үрэһэ таряха, уһалууриин газарые үргэдхэхэ шухала. Энэ жэлдэ 304 мянган центнер ороoho таряа (гектарай 7,6 центнер) абтаа. Яруунын, «Комсомольский» совхозууд 51—56 мянган центнер таряа хураажа, гектар бүхэнэй ургасые 9,3 центнертэ хүргөө. Гэбэшье зарим ажахынуудай газараа муугаар элдүүрилһэн, ургаса хуряалгаа унжагайруулһан байна. Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлени, парторганизацинууд, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд агрономуудай, отделениинүүдые эрхилэгшэдэй, тракторно-таряан ажалай бригадануудай бригадиртүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ болоод байна гээшэ.

Юһэдэхи табан жэлэй эхилхэһээ хойшо эршэтэйгээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа ябаһан солото хүнүүд аймагта олон. «Коммунизм» колхозой хонишон Д. Ч. Цыбенова, Үдэ-Витимэй экспедициин газар үрэмдэлгын мастер Э. Г. Галас, рагаһашадай бригадын бригадир Н. К. Орлов гэгшэдэй болон бусад түрүү коллективүүдэй үүсхэлээр табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хүдэлөөн аймаг доторо дэлгэрээ һэн.

«Табан жэлые — дүрбэн жэлдэ» гэһэн уряа доро мүрысөө үүсхэгшэднай өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэжэ байнхай. Суута хонишод Д. Ч. Цыбенова, Ц-Д. А. Дагбаев түл абаха талаар уялгануудаа дүүргээд байна.. Тиин ажалай ударнигууд табан жэлэйнгээ үндэр зорилгодо хүрэһэн тухайгаа һаяхан элидхэбэ. Аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй нуга сабшалан һайжаруулха отрядай гэшүүд баһал уялгануудаа дээшэлүүлһэн байгаа. Эдэнэр 1974 оной декабриин 25-да табан жэлэй даабарие дүүргэхэнь.

Ажалша малша хүнүүдэй хүсөөр, социалис мүрысөө зохидоор эмхидхэһэнэй ашаар аймагнай 1974 оной түсэбүүдые гол түлэб дүүргэжэ шадаба гээшэ. Коммунис ёһоор ажаллахын түлөө хүдэлөөн фермэ, бригада, цех бүхэндэ дэлгэрүүлэгдэнэ. Аймагай хүдөө ажахыда «Коммунис ажалай ударник» гэһэн нэрэ солотой болоһон 300 гаран хүн хүдэлжэ байхан. Илангаяа залуушуулай дунда энэ хүдэлөөн үргэнөөр дэмжэгдэнэ. Мүнөө үедэ комсомол-залуушуулай олохон коллективүүд коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэнэ.

Мүнөө үедэ аймагай партийна организаци ниитын малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ ажалша малша зоной хүсэ зоригые элсүүлхын түлөө эмхидхэлэй-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна.

Урдынгаа заншалаар манай аймаг 1975 ондо Захааминай аймагтай мүрысэхэ гэжэ шиидээ. Урид хэлсэгдэһэн ёһоор Яруунын түлөөлэгшэд январь һарада Закаменск хотодо болохо зүблөөндэ ошожо, мүрысөөнэй хэлсээ баталха юм.

Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэйнгээ үндэр зорилгонуудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын түлөө олочин бүхы хүсэ элсүүлхэ, социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гээшэ партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэридэ гол һуури эзэлхэ байна.

Б.-М. ЖАМСУЕВ,
КПСС-эй Яруунын райкомой нэгэдэхи секретарь.

...ҮЕ САГТАЯА ЗЭРГЭ АЛХАЛАН

...омин Байгалай хүбөөһөө ...ээд, Номгон океанай эрье ...тэр нэмжыһэн уужам ...н хизаарай уран зураа...ай выставкэ нээгдэбэ гэ... манай газетэ мэдээсээ ...эй. Гурбан зуугаад ...н зураашадай, һиилүүр...эй, уран дархашуулай, ...льпторнуудай мянгаад ...элнүүдэй табигдаһан энэ ...тавкэ тухай тобшохоноор ...эжэ үгэхыень выстав... пресс-центрые хүтэл...элэгшэ, РСФСР-эй ис...ствануудай габьяата ажал ...улагша, искусство шэн...эгшэ **Иннокентий Василь...ч ПОТАПОВТА** хандаби.

— Бүхэсоюзна, зональна ...тавкэнүүдтэ хэдэн удаа ...адаһан, мэдээжэ уран ...ашад эндэ хабаадалсана. ...энэй шэнэ шэнэ бүтээл...д тухай хөөрэжэ үгыт.

— СССР-эй уран зурагай ...демиин гэшүүн-коррес...дент, РСФСР-эй габьяа... уран зурааша, Яхадай ...СР-эй искусствын габьяа... ажал ябуулагша, РСФСР-... уран зураашадай холбоо... секретарь Афанасий Ни...евич Осиповой бэлиг ...лдэр уран бүтээлтэй ...нэй танил болонхойбди. ...вет Алас-Дурна зүг» гэ... энэ выставкэ дээрэ бэ...эй зураашын нэгэ зураг ...игданхай. Энэ зураг дээ... уран зурааша Яхадай мэ...жэ зохёолшодые харуул... байха юм. Арадай ажа...ал, гүн сэдьхэл түүхэ... харуулһан бэлигтэй уран ...олшод зэргэлжэ һуугаад ...ин, удха түгэлдэр хөө...дөө хэжэ байһаар зураг...хай. Эндэ дүрбэн уран ...олшодой хүн бүхэнэй ...кын бодол, һанаа сэдьхэ... гүнзэгыгөөр удхалан ха...ха гэжэ уран зурааша ...элзээ. Выставкэ дээрэ та...аһан уран зурагуудай ...а энэ бүтээл эрхимүү... тоодо ороно гэхэдэ ал... болохогүй байха.

...уряадай АССР-эй ис...твын габьяата ажал ...улагша Д. Дугаровай зу...уд үндэрөөр сэгнэгдэдэг. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе угтуулан, 1969 ондо Улаан-Үдэ хотодо болоһон 3-дахи зональна выставкэ дээрэ табигдаһан тэрэнэй зурагууд олоной анхарал татажа, харагшадай һайшаал магтаалда хүртөө бэлэй. Энэ дүрбэдэхи выставкые уран зурааша мүн гоё һайхан, удха түгэлдэр зурагуудаар угтаа. Буурал сагаан буряад талада шэнэ үеын ерэжэ байһан сагые харуулһан «Түрүүшын трактор» гэһэн зурагынь үнгэ будагайнгаа талаар, удха шанарайнгаа талаар жэншэдгүй һайханаар зурагдаһан байха юм.

РСФСР-эй габьяата уран зурааша, Яхадай АССР-эй П. А. Ойунскиин нэрэмжэтэ республиканска шангай лауреат А. П. Мунхаловай линогравюрануудые хэн мэдэхэгүйб даа. Олон тоото выставкэнүүд дээрэ табигдаһан, түбэй журналнуудта хэблэгдэһэн байха. «Саг үе тухай бодолнууд» гэһэн бүлэг зурагуудынь энэ выставкэ дээрэ табигдажа, олоной анхарал татана.

— Манай республикын хүршэнэр болохо Шэтын областиин, Яхадай АССР-эй уран зураашадай шэнэ бүтээлнүүд тухай Танай һанамжа ямар гээшэб?

— Мүнөө үе сагаа, мүнөө үеын хүниие харуулһан бүтээлнүүдые Шэтыншье, Яхадайшье уран зураашад зурахаар эрмэлзэжэ байнад. Шэтын үнинэй мэдээжэ уран зураашад В. Ф. Черепахин, РСФСР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ Л. С. Новицкий, В. Д. Пинигин, А. В. Колчанов гэгшэд амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ байнад. Л. Новицкиин урлаһан «Монголой эрхэ сүлөөгэй түлөө» гэһэн бүлэг гравюранууд Монголой Арадай Республикада амжалтатайгаар харуулагдаа. «Жолоошод», «Партизан С. И. Иванозой портрет» болон бусад зурагуудынь эндэ табигданхай. Тиихэдэ Владимир Пинигинэй линографинууд угаа һонирхолтой. Илангаяа «Метеорологууд» гэһэн бүлэг зурагуудынь мүнөө үеын байдалда зорюулагданхай.

Яхад ороной уран зураашад эршэтэ ажалай баатарнуудые, байгаалиин гоё һайханиие магтан дуулаһан зурагуудые урлажа байнхай. Яхад уран зураашад графикын талаар шадабари ехэтэй. К. Васильевай линогравюранууд уран гоё. Залуу график М. А. Рахлеева һайн зурагуудые зуража байна. Мүн театрта табигдаһан зүжэг урлан шэмэглэхэ талаар А. И. Шапиро амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ байна. Лермонтовэй «Маскарад», Г. Уильямсын «Трамвай «желание» гэһэн зүжэгүүдые урлан шэмэглээ юм. Яхад үзэглэлые урлан шэмэглэһэн уран зурааша В. Р. Васильевай зурагууд энэ выставкэдэ табигданхай.

— Магаданай, Камчаткын, Хабаровскын болон Алас-Дурна зүгэй бусад нютагуудай уран зураашадай бүтээлнүүдтэй энэ выставкэ дээрэ танилсаабди. Эдэнэй бүтээлнүүд тухай хөөрэжэ үгыт.

— Саһата хүйтэн Хойто зүгэй, Номгон далайн эрьеын хүнүүдэй байдал харуулһан зурагууд энэ выставкэ дээрэ олон. РСФСР-эй габьяата уран зурааша К. И. Шебеко гэгшын олон һайхан зурагууд энэ выставкэ дээрэ табигданхай. «Владивостогтохи порт», «Геологууд», «Чукоткын алас» болон бусад зурагуудынь олоной һайшаал магтаалда хүртэһэн байха юм. Уэлен нютагай Гемауге Майя гэгшэ моржын һоёо дээрэ гоё һайхан зурагуудые зураа. Моржын һоёо дээрэ, мамонтын яһан дээрэ һиилэһэн зурагууд харагшадай анхарал татана. Агнуури, оро адуулга болон бусад темэнүүдтэ зорюулагдаһан зурагууд, ан амитадай дүрсэнүүд уран һайханаар бүтээгдэнхэй байха юм.

— Энэ дүрбэдэхи выставкэ дээрэ залуу уран зураашадай бүтээлнүүд олон. Эдэ зурагууд тухай хөөрэжэ үгыт.

— Залуу уран зураашад графикаар ехэтэ һонирхоно, гравюрануудые зурана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эндэ Буряадай залуу график Д. Г. Пурбуевай зурагуудые онсолон тэмдэглэмээр. Тэрэ гол түлэб номуудые урлан шэмэглэнэ. А. Дантегэй «Божественная комедия» гэһэн номые ёһотой һайханаар шэмэглэһэн байха юм. Тиихэдэ М. А. Рахлеевагай «Түрэл хизаар» гэһэн литографинууд угаа һонирхолтой. Энэ залуу болохо Юрий Кукуевай скульптура ехэ зохидоор харагдана. Бэлигтэй залуушуул ургажа байна. Туйлаһан амжалтаяа улам үргэлжэлүүлэн, уран бүтээлэйнгээ хүдэлмэридэ амжалтатай ябахыень залуу уран зураашадта хүсэнэб.

— Энэ мүнөө боложо байгаа дүрбэдэхи зональна выставкэ урда тээнь болоһон иимэ выставкэнүүдһээ юугээрээ илгаатайб?

1967 ондо болоһон выставкэ Агуу Октябриин хубисхалай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан бэлэй. Тэлдэ түүхын гайхамшагта хуудаһануудта зорюулагдаһан зурагууд олон байгаа. Удаань 1969 ондо болоһон выставкэ Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе угтуулан эмхидхэгдээ бэлэй. Эндэ арад зоноймнай жаргаланта ажабайдал, ленинскэ үзэл сурталай илан мандажа байһые харуулһан зурагууд гол түлэб табигдаа. Харин энэ дүрбэдэхи выставкэ хадаа мүнөө үе саг тухай юм. Тиимэһээ эндэ эршэтэ ажалай хүбшэргэй, ажалша зоной түхэл шарай, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, мүнөө үеын баатарые харуулһан зурагууд табигданхай. Үе сагтаяа зэргэ алхалан, үе сагайнгаа түүхые уран зурагай ашаар удхалан харуулга хадаа манай зураашадай нангин уялга болоно.

Виктор СЕРГЕЕВ

ЯБГАН ГУТАЛТАЙ СЭРЭГ

Романһаа хэһэг

(Түгэсхэл. Эхниинь декабриин 25, 26-най номернуудта).

Нэгэшье солоохойгүй хэб харанхы хаалга соо һолоомон дээрэ Очирка Цыциков хэбтэнэ. Шангаар уюулшаһан хүл, гарынь хутагаар зурууулһан мэтэ хурсаар янашан үбдэнэ.

Тэрэ хэрэмэй шулуун ханын ара талаар мүлхин ерээ һэн. Хүнэй һэггүй багтама нүхэ олоод, тээ саанахана хэбтэһэн үхэр буу шэпхэлжэ хэбтэтэрнь, толгойдонь мун садал томо юумэн бууш ю бэлэй. Харуулшад тэрэниие обёоржорхиһон байгаа бшуу. Мэдээ ороходонь, хитад түхэлэй гэрнүүд, наймаанай лавканууд тээһээ һэлмэ, жада, буу шуу бариһан һахалтай сэрэгшэд оог шууяа табилдан, гүйлдэжэ ябаа һэн. Очирка гараа мушхуулшанхай, амияа абажа ядана.

Очирка мэдэхэ маани мэгзэмээ уншаха гэхэдээ мартажархинхай, нэгэшье үгэ һанажа ядана. Бурхан бии юм һаа, туһалхагүй юм гү? Эндэһээ мултарха найлалшье гэжэ үгы хаш даа. Хүнэй наһан иимэл урмагүйгөөр дүүрэшэдэг юм байна даа. Түрэл буряад нютагаа үрөөһэншье нюдөөрөө хараад, амияа табидаг һаа. юун гээшэб. Түрэл түтимни, анда нүхэдни миниингээ хаана, хайшан гэжэ һалаһые мэдэхэшьегүй, таамагаар хөөрэлдөөд лэ, уй хай табилдаад лэ, хүлеэжэ сүхэрхэдөө, мартана бэзэ даа...

Һэлмэнүүдээ хуйһаань гаргажа бариһан хоёр харуулшад Цыциковые Юй-Чэн гэдэг манжуур полковнигой таһагта оруулба. Түрмэ соо тэрэнэй хүльгэ тайлажа хаяад, эдеэлүүлээ һэн. Очирка юушье эдиһэнээ ойлгоогүй. Үһанда бусалгаһан ногоон гү, ургамалай үндэһэн гү, юрэдөөл, тэрэ иимэ юумэ хэзээдэшье амталжа үзөөгүй. Урал аманиинь, хэлэниинь хабдажа, модондол хатуу, хүдэлсэгүй болошонхой.

Полковнигой таһагта орон сасуу Цыциков столой дэргэдэ өөрынгөө үнинэй дайсан барга монгол Косоринна гэгшые обёоржорхибо. Тэрэ хунхуузуудтай хамта Нарин-Хүндын буряадуудые нэгэнтэ бэшэ тоноһон, шуһа гаргаһан хүн.

Хасаг хүн үхэлһөө айдаггүй. Тэрэнэй бүхы ажабайдал шуһата тэмсэл соогуур үнгэрдэг. Тэрэ хэзээдэшье һайн дурааараа дайсанда бээ тушаадаггүй. Тэрэ дайсанай урдаһаа сэхэ харан унадаг. Эгээл иимэрхүү мэдэрэл Очиркын толгойдо сорьён орожо, нюдаргаяа адхан, бээ шанга бараад зогсобо.

— Һайнаар хара, тэрэ хүн гү? — гэжэ полковник барга монголдо захирба.

Косорина Цыциковэй урда ерэжэ, нюдэеэ ехэ бага болгожо байжа, хүлһөөнь толгойдонь хүрэтэр хараба.

— Таняаб, — гэжэ тэрэ гоншоогоор дуугарба. Энэ Нарин-Хүндын буряад хасаг.

— Хасаг гэжэ юун бэ?

— Лоча. Хулгайшан, золиг. Хилын харуулшан.

Гусайда һэжэглэнгеэр Косорина тээшэ хараадхиба.

— Би зүб хэлэнэб, дарга ноён. Энэ лоча..., хилын харуулшан. Би энэ золигые һайн һананаб.

Буряад хасагуудай хунхуузуудтай тулалдаһан, манжуур ноён Ло Хи-Чжабын яажа алуулһан тухай барга монгол хөөрэжэ оробо.

— Энэ буряад Ло Жи-Чжабые алаа гү?

— Би өөрынгөө нюдөөр хараа һэм, энэл хүн мэргэлжэ байгаа һэн.

— Ши энэ хүнэй хэлэн дээрэ ярилдажа шадаха гүш?

— Энэ хүн өөрөө монгол хэлэн дээрэ һэггүй хөөрэлдэжэ шадаха.

Очирка барга монгол тээшэ уууртай хараса халад, асуудалдань харюусабагүй.

— Манай хилэ энэ буряад юундэ эбдээб?

— Та, ноён, мэдэнэт. Энэ хүн сохом лэ лочануудай тагнуулшан...

Түр зуура полковник бодолгодо абтанги һууба. Тиигээд хүүртипэйнгээ харманһаа янчаан (хитад доллар — **автор**) гаргаад, барга монголдо хандаба:

— Ши энэ хүндэ иигэжэ хэлэ. Янчаанай нэгэ талада, харана гүш, тарган, сухалтай мандаринай дүрэ зураатай. Мандариин ехэ засагтай, дундаршагүй ехэ мүнгэтэй хүн. Хэрбээ энэ буряад намда, Айгунай сэрэгэй ноёндо, мэлзэнгүйгөөр, сэхэ руунь хэлээд, намда алба хэжэ эхилбэлнь, би өөрынгөө талаһаа шамайе, буряад хасаг, баяжуулхаб. Ши эгээл энэ мандариинда адли тарган, ханзаар дүүрэн янчаатай болохош. Хэрбээ юушье хэлэнгүй, үһа балиһан мэтэ байгаа һаань, хэлыень таһа татагты гэжэ захирхаб, — гээд, полковник ташаганаса энеэбэ. — Абяа аниргүй буряадта хэлэн хэрэгтэй бэшэ ха юм. Тиимэ бэзэ? Хэрбээ энэ буряад һохор мэтэ урдамни манжуур офицер һууна гэжэ хараагүй һаань, Айгунай үхэр буунуудые, мүн бала диилдэшэгүй, шэн зоригтой найман тугта сэрэгыемни обёороогүй һаань, нюдыень түнхижэ хаягты гэжэ захирхаб. Һохор буряадта нюдэн хэрэгтэй бэшэ ха юм. Тиимэ бэзэ? Тиигээд хэлэгүй, нюдэгүй үлэхэдэнь... Хараһа гүт, энэ янчаанай ара талада дахи зураг? Олон толгойтой луу зураатай бэзэ? Энэ буряад луунуудай хоол болохо. Ойлгосотой гү? — гээд, Юй-Чэн өөрынгөө үгэдэ урмашаһан, бахархаһан янзатай обхого-обхого энеэбэ.

Цыциков барга монголдо хандан, хөөрэжэ оробо.

— Хунхуузые алаһанайнь түлөө намайе, Очир Цыциковые, барижа асарха гэһэн сааpһан Хяагтаһаа ерээ һэн. Би зугадаха баатай болооб. Шилкэ мүрэнэй адагтахи Стрелкын-Адаг хүрэжэ ерээб. Теэд саарһан дахяад намайе хүсөө. Онгосо хулууугаад, Амар мүрэн тээшэ уруудааб. Тиигэжэ ябаһаар гольдннуудые золгооб. Зүгөөр тэдэнэй эдеэ хоолдо дадажа ядааб. Тиигээдшье тахал үбшэн дэлгэржэ, гольднуудые хиргажа эхилээ. Үлэн хооһон саг ерээ... Тэдэнэй дунда яһаа хаяхын ороидо тонилболни дээрэ гэжэ бодоод лэ, нөөхил онгосоороо танайхин тээшэ зорёоб. Эндэ наймаашанда хүлһэншэнөөр хүдэлхэ гү, али господинэй барлаг болохо гэжэ шиндээ һэм.

Косоринын оршуулгые полковник анхаралтайгаар шагнаад, Айгунһаа үхэл тахалда нэрбэгдэһэн гольднууд хүрэтэр холо гү гэжэ асууба. «Табан хоног соо тамаржа ерээбди. Байнуу угсаатанай отогто хүрэһэн тухайгаа хэлэлтэй гү? Удамаршатайнь хөөрэлдэһэн тухайгаа хэлэлтэй гү? Мүрынь ганса, мүргэлынь нэгэн — хэлэжэрхихэ юм байна», — гэжэ Очирка бодомжолбо.

— Ямар үбгэжөөлтэй ябаа һэмши? — гэжэ полковник асууба.

— Юун гэнэ гээшэбта, ноён полковник! Би ямаршье үбгэжөөлые мэдэхэгүйл би. Би гансаараал ерээб.

Барга монголой нюдэн бэлтышэбэ:

— Худалаар бү хэлэ. Тэрээнтэй зэргэлээд ябаа һэнши, хөөрэлдөө һэнта... Би өөрынгөө нюдөөр хараа һэм.

— Аа, нэгэ үбгэжөөлтэй золгоо һэм. Тон зүб. Теэд тэрэнэй хэлэ ойлгоогүйб.

— Онгосошни хаанаб?

— Загаһашадта худалдааб. Тэдэ намда загаһа үгөө һэн... улаан мяхатай загаһа... Манай Сэлэнгэ мүрэндэ тиимэ загаһан үгы.

Полковник һэлмынгээ үнсэгөөр шала сохижорхёод, уууртайшагаар:

— Дүүрэн гүсэ абяагүй, дунда гүсэ шууяатай, — гэбэ. «Залуу тэнэг амитан байнаш, — гэжэ тэрэ Очирка тухай бодомжолбо. — Үнэр танар гуташаһан һэеы гэр соогоо байһандал, һэншье гэхэ хэбэргүй үгэлжэ байнал. Тугаар гараһан түгалда эреэн гүрөөһэншье айдаһатай бэшэ гэжэ зүб хэлэсэдэг гээшэ ха. Байза, яалтайб? Табиха гү, али...»

Косорина полковнигой бодолые таажа, һаймһаруу нялуун хоолойгоор нялтаганаба:

— Минии господин, үгэ хүүрыем шагныта. Бидэнэй түлөө, императорай үнэн сэхэ богоолшуудай түлөө анхарал оролдолго гаргажа байдагыетнай бурхан мэдэнэ. Зүгөөр энэ буряад манай императорай барлаг бэшэ бшуу. «Үглөөгүүр модо тарибал, үдэ багта һүүдэрыень бү хүлеэгты», — гэжэ Та бидэниие һургадагта. Шиидхэбэри абахаяа бү яарыт гэжэ Таниие гуйнаб. Үглоодэр аралжаа наймаашан Ци-Шань нэгэ взвод сэрэгшэдтэйгээр Амар мүрэн өөдэ ошохонь. Табан хоног үнгэрөөд байхада, байнуутанэй отогто хүрэхэбди. Тэндэл энэ буряадай зүб гү, али худалаар хэлэһыень заатагүй элирүүлхэбди. Даргамни, миниингээ үгэ дуулыт, би энэ буряадай нэгэшье үгэдэ үнэншэнэгүйб. Буряадууд ород хаанда үнэн сэхэ алба хэдэг гэжэ хэндэшье мэдээжэ ха юм. Үгы даа, хэһээлтэһээ зугадаһан хүн бэшэ. Ородууд Танай хэрэмээр үнинэй һонирходог ха юм. Энэ буряад сохом лэ тагнуулшан. Шалгажа үзээл!

— Тон зүб хэлэнэш, — гэжэ полковник Косориные дэмжэбэ.

— Минии бодожо һууһан юумэн шинии үгөөр дамжуулагдан гараба. Аралжаа наймаашан Ци Шаньтай ши ябалса.

Ци Шаниин хоёр далбагатай онгосо Амар мүрэн өөдэ хүнгэхэнөөр, үһан дээгүүр халтирһан мэтэ түргэнөөр үгсэнэ. Ци Шань эрьеһээ холодонгүй, гал носоонгүй ябахые захирба. Юуб гэхэдэ, гольднууд гал обёорбол, олонхи ушарта тайга руу зугадашадаг.

Томо майма хомхой сурхай мэтэ агуу мүрэнэй нюруу дээгүүр нишэ тиишээ һүндэлнэ. Тэрэнэй трюмүүд соо хэдэн боошхо ханьшин, ханза, хайрсагуудаар дүүрэн тамхин, перец, элдэб бүд һад, зүүдхэлнүүд... Хэхэ ажалгүй сэрэгшэд бүхэли үдэрөөрөө хаарталданад, архиданад.

Хоолойгоороо гэнжэлүүлһэн Очир Цыциковые маймын обёортохи харанхы бүглүү таһалга соо оруулжа, гэнжыень суурганханхай. Суургын түлхюур харуулшанай гарта. Сүүдхын гурба дахин харуул һэлгэгдэнэ.

Цыциков зугадаха тухай бодомжолно. Хоёр хоноод лэ Пандын отогой дэргэдэ маймa бархагаа хаяха. Тинбэл һалаһан хэрэг.

Үсэглэдэр Косорина үүдэндэнь ерэжэ, һайса наадалаад, баһаад ошоо. «Нэн түрүүн полковник хэлыеш ходоро татуулха, тиигээд нюдыеш түнхюулхэ. Олон толгойто луунуудай хоол болохош гэжэ буруу хэлээ. Гусайдала луунууд үгы юм. Харин харанхы нүхэн соо эреэн гүрөөһэдые барижа байдаг. Тэдэнэйл хоол болохош».

Очирка ханын гохо мулта татаха гэжэ хэдэн хоногто ядаа! «Үхэлэй ерэбэл, мяганшье бурхан намда туһалхагүй. Теэд хайшан гэжэ тэрэнэй һабарһаа мултархаб? — иимэрхүү бодолнууд Цыциковэй һанаа сэдьхэл зобооно, — Түлхюур лэ гартаа оруулбал, нэгэ арга бии даа. Сэрэгшые мэхэлхэ хэрэгтэй. Алта мүнгэтэй хэбэртэйгээр нюдарга руугаа заахаб. Тэрэ орожо ерэхэ. Орожол ерэг! Хүсөөр ядахагүйб».

Палуба дээрэ һогтуу сэрэгшэд шууялдана. Харуулшан буугаа үбдэг дээрээ табижархёод, дуурана. Һалхилна. Хүйтэн тэнгэридэ мориной тахадал, һара үүлэдые отолон шуумайна.

...Хүнэй зэбүүн муухайгаар уухирган ёолохые, тэрэл зуура нэгэ юумэнэй үһа руу һурэшэхые хэншье дуулабагүй, обёорбогүй...

...Дүшэн хоёр хоног үнгэрһэн хойно пятидесятник Ранжуров Амар мүрэнэй адагта хүрэжэ, шлюпкэтэй матросуудые угтаба. Тэрэ «Байкал» гэжэ транспортын шлюпкэнүүд байгаа. Генерал-губернаторай захирамжа дүүргэн, буряад хасагууд Амар мүрэнөөр нюуса тамаралга хэбэ гэжэ Ранжуров капитан Невельскойдо рапорт үгэбэ.

...ССР-тэхи ПАСПОРТНА ...УРИМЫЕ УЛАМ ...РИЖУУЛАН ҺАЙЖАРУУЛХА ...ЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

...ПСС-эй Центральна Ко...ет, СССР-эй Министр...эй Совет СССР-тэхи ...ортна гуримые улам на...уулан һайжаруулха асуу... хаража үзэһэн байна. ...данинуудай эрхэнүүдээ ...н бэелүүлхэдэнь, гүрэ... ба общественэ үмэнэхи ...ануудаа дүүргэхэдэнь ...ха, хүн зоной нишэ ...ээ ябалгые бүридхэхэ, ...алис хуули, заршам бэ...үүлхэ хэрэгтэ алба хэхэ ...тэй паспортна гуримай ...ла удха шанартай бай...инь баталан абаһан ...хэбэринүүд дотор тус...ан тэмдэглэгдэнэ.

...аспорт үгэлгын талаар ...ой бүхы хүн зондо адли ...м хаа хаанагүй тогтоог..., СССР-эй 16 наһа гүйсэ... бүхы гражданинуудта ...ортнууд үгтэхөөр ха...агдана.

...овет Социалис Респуб...нуудай Союзай гражда...й паспорт» гэжэ нэр...эхэ паспортын шэнэ тү...элбэриие СССР-эй Ми...рнүүдэй Совет баталаа. ...орт гээшэ граждани... өөрыень, совет эрхэтэд...рэнэй хамаатай байһые ...шэлхэ гол документ бо... Паспорт бүхы СССР ...о нэгэ адли түхэлтэй... ород хэлэн дээрэ, тус ...союзна республикын хэ... дээрэ, тэрэшэлэн авто...ито республикануудта ...эхи хэлэн дээрэ бэлдэг... Шэнэ түхэлэй пас... дотор гражданин тухай ...агдадаг мэдээнүүдэй тоо ...огдонхой. Хүн зондо ...амжатай байхынь тула ...орт болзоргүйгөөр үгтэ...иихэдээ гражданинуу...25, 45 наһатай болоходо, ...зурагуудынь лэ һэлгэг...юм.

...76 онһоо 1981 он хүрэ... үе соо гражданинууд...энэ паспортнууд үгтэхэ. ...ан түхэлэй паспортнууд ...өр һэлгэгдэхээр харaа...на. Урда тээнь үгтэһэн ...ртнууд һэлгэлтын боло... хүсэндөө байха. Гэхэ..., 1975 оной июлиин ... һүүлээр болзоройнь ...хэ паспортнууд шэнэ ...эй паспортаар һэлгэхэ ...эр, болзорыень тусхай... һүнаагдангүй, хүсэндөө ... тоологдохо.

...СР Союзай Министрнүү... Совет СССР-тэхи пас...а гурим тухай дүрим ...ба. Тэрэнэй үндэһөөр, ...ортнуудые үгэлгын ба ...ние хэрэглэлгын гурим, ...шэлэн гражданинуудые ...хэлдэ абаха, бүридхэл... гаргаха гуримууд тодор...огдоно. Гэхэтэй хамта ...ортнуудые үгэхэ ба һэл... тула шухала доку...нүүдэй тоо хороогдо..., гражданинуудай коман...кодо ошохо, амаралтада гарахадань, санаторинууд, амаралтын байшангуудта байха үедэнь бүридхэлдэ абадаг ябадал болюулагдахаар хараалагдана.

Шэнэ түхэлэй паспортнуудые тогтоогдомол болзорнуудта үгэлгын хүдэлмэри хангаха хэмжээ ябуулганууды СССР-эй тус тус министерствэнүүдэй, албан зургаануудай ба союзна республикануудай Министрнүүдэй Советүүдэй хабаадалгатайгаар тодорхойлон хараалха, баталхыень СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствэдэ даалгагдаа. Шэнэ түхэлэй паспортнуудые үгэлгэтэй холбоотой хүдэлмэри эмхидхэхэ ба ябуулхадань дотоодын хэрэгүүдэй зургаануудта туһа хүргэхэ, паспортна албанай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө хүн зоной эрилтэ эрхим һайнаар дүүргэхын тула шухала арга боломжо хангахыень союзна, автономито республикануудай Министрнүүдэй Советтэ, нютагуудай ажалшадай депутадуудай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ дурадхагдаа. Түрүүшынхеэ абаха гражданинуудта паспортнуудые барюулалга баяр ёһололой оршон байдалда үнгэргэгдэхэ зэргэтэй.

Паспорт гү ,али ондоо документнүүдые харуулалгаар шухала мэдээнүүдэй баталагдан гэршэлэгдэжэ болохо байтарнь, элдэбын справканууды гражданинуудһаа эридэг ушарнуудай үшөөл бии байһые зайсуулхын тула нэмэлтэ хэмжээнүүдые СССР-эй министерствэнүүд ба албан зургаанууд, союзна болон автономито республикануудай Министрнүүдэй Советүүд абаха уялгатай.

Паспортна гуримые улам нарижуулан һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудтай дашарамдуулан, эмхидхэлэй ба ниитэ политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэг хангахыень союзна республикануудай компартинуудта, партиин крайкомууд, обкомуудта, союзна ба автономито республикануудай Министрнүүдэй Советүүдтэ, хизаарнуудай ба областьнуудай ажалшадай депутадуудай Советүүдэй гүйсэдкомуудта, ВЦСПС-тэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да даалгагдаа. Паспортнуудые үгэлгэ ба һэлгэлгэ совет хүнүүдтэ, илангаяа залуушуулда, совет патриотизмын мэдэрэл, социалис Эхэ оронойнгоо түлөө омогорхол, ушар ёһо һайн мэдэхэ, граждан уялгаяа, тэрэниие гүйсэдхэлгын түлөө харюусалгаяа мэдэрхэ ябадал саашадаа нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэ ёһотой.

Социалис Чехословакиин арад зон Совет Армиие — сүлөөлэгшээ хүндэлдэг, тэрээндэ дурладаг. Эхэ оронияень сүлөөлхэ тэмсэлдэ 143 мянган совет сэрэгшэд ами наһаяа үгэһэн байна. Орон дотор табигдаһан хэдэн мянган хүшөөнүүд энээниие гэршэлнэ. Ганса Словакида 800 хүшөө бодхоогдонхой. Тэдэнэй хажууда баглаа сэсэгүүд таһалгаряагүй табяатай байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Братиславадахи Славин гүбээ дээрэ совет сэрэгшэдтэ бодхоогдоһон хүшөө.

ТАСС-ай фотохронико.

ОРОЛДОСОТОЙ УРЛАН НАРИЖУУЛАГШАД

Улаан-Үдын авиапредприятиин техническэ баазын 3-дахи цехэй урлан нарижуулагшад бар хүсэнэй ажал оньһожоруулха талаар жэлэй эхиндэ абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Урлан нарижуулагшадай коллектив абтаһан уялгынгаа ёһоор 6 дурадхал оруулха байбал, 20 дурадхал оруулба. Коммунист Ф. П. Суворов тоогой талаар эгээл олон — арбан дүрбэн дурадхал, тиихэдэ Я. К. Боржонов табан дурадхал оруулһан байна.

Эдэ дурадхалнуудай һайниинь шэлэн абажа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар предприятиин участок, цехүүдэй бар хүсөөр хэгдэдэг ажал хүнгэдхэгдэһэн байха юм. Тэрэшэлэн урлан нарижуулагшад өөһэдынгөө зохёохы ажалаар предприятиингаа үйлэдбэриин экономическа ашаг үрэ дээшэлүүлэлсэнэ.

И. ХРАПУНОВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

АРАД ЗОНОЙ ЭЛҮҮР ЭНХЫН ТҮЛӨӨ

СОФИ. Арад зоной элүүрые хамгаалгада социалис Болгари ехэ анхарал хандуулна. Арадай ажахын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан химико-фармацевтическэ промышленность энэ талаар ехэ үүргэ дүүргэнэ. 1960 онһоо хойшо тус лалбариин продукци 10 дахин ургаа. Аптекэнүүдтэ худалдагдадаг эм домой 80 процентнь орон дотор үйлэдбэрилэгдэнэ. Нэгэ хүндэ абажа хараха болоо һаа, антибиотигуудые үйлэдбэрилгээр Болгари дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ.

Орон дотор үйлэдбэрилэгдэдэг эмэй ехэнхи хубинь дэлхэйн элдэб оронуудта эльгээгдэдэг.

Фармакологиин талаар орон дотор эрдэм-шэнжэлэлгын ехэ ажал ябуулагдана. Зүрхэ-һудалай, нервнэ болон бусад үбшэнүүдые аргалха эмүүдые олохо хэрэгтэ эрдэмтэд ехэ хубитаяа оруулна, Энэ талаар зарим амжалтанууд туйлагдаа. Медицинын академиин профессор М. Рашевай хүтэлбэрилдэг болгар бүлэг эрдэмтэд эдеэ хоолдо, организмда натриин дабһанай бага болоходо, атеросклероз гэжэ үбшэн эдэгээгдэдэг гээд элирүүлээ.

Арад зониие эмээр хангалта жэл бүри һайжарна. Арадай засагай жэлнүүдтэ орон дотор аптекэнүүдэй тоо 4 дахин олошороо.

ПОРТ БАРИГДАНА

БУХАРЕСТ. Румыниин Хара далайн урда эрьедэ оршодог Мангали гэжэ хото һая болотор курортнуудаараа, аршаан булагуудаараа суурхажа, олон тоото туристнуудай анхарал татадаг һэн. Һүүлэй үедэ энэ хото ондоо юумээрээ суурхадаг болоо. Мүнөө эндэ далайн порт, судна бүтээлгын ехэ заводой барилга эхилбэ. Далайн элдэб аашануудһаа промышленна ерээдүйн барилгые хамгаалха хоёр хаалтые ороной нютаг бүхэнһөө ерэһэн барилгашад графигһаа уридшалан хэжэ байна. 2,5 гаран километр утатай хаалтын ашаар хэмэл тохой тогтоогдожо, эндэнь шэнэ порт, завод баригдаха юм.

Судна бүтээлгын заводой барилга мүнөө түлэг дундаа хэгдэжэ байна. 1977 оной дүүрэтэр 40 мянган тонно ашаа зөөхэ түрүүшын судканууд эндэһээ уһанда табигдаха, харин саашадаа 100 мянган тонно хүрэтэр ашаа зөөхэ аргатай, ехэ уһа түрисэтэй судканууд бүтээгдэдэг болохо юм. Проект табигшадай түсэблэһэнэй ёһоор, Мангалида баригдажа байһан завод Румыниин мүнөөнэй эрилтэдэ харюусама байха юм.

Промышленна шэнэ барилгануудай бодхоогдохотой хамта энэ хото урган хүгжэнэ. 1974 онһоо 1977 он болотор эндэ дүрбэ мянга гаран шэнэ байра ашаглалгада тушаагдаха байна.

Хараалагдаһан хүдэлмэриин дүүргэгдэхэдэ, Мангали Констанцын һүүлээр Румыниин далайн хоёрдохи үүдэн болохо.

ЮГОСЛАВИИН ПРОФСОЮЗУУДАЙ СЪЕЗД

БЕЛГРАД. Югославиин профсоюзуудай VII съезд эндэ хүдэлмэреэ эхилбэ. СФРЮ-гэй президент, СКЮ-гэй Түрүүлэгшэ И. Броз Тито болон партийна гүрэнэй хүтэлбэрилхы бусад ажал ябуулагшад съезд нээлгэдэ хабаадаа.

1300 гаран делегат Югославиин профсоюзуудта ородог 4 миллион хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай түлөөлэгшэд съездын хүдэлмэридэ хабаадана. Дэлхэйн олон ороной делегацинууд, профсоюзай эмхинүүдэй түлөөлэгшэд съездэ айлшаар ерэһэн байна. ВЦСПС-эй секретарь В. Ф. Богатиков Совет профсоюзуудай делегациие толгойлно.

СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, СКЮ-гэй Соведэй түрүүлэгшэ М Шпиляк съезд дээрэ элидхэл хэбэ.

ЭРХИМ ШАНАРАЙ ҺУЛДЭ

ВАРШАВА. Олькуш (Краковска воеводство) хото шадар мүнгэн, хара туулган ба сайрай баян хэбтэшэ бии юм гэжэ XIII зуун жэлэй түүхэ-бэшэгүүд соо хэлэгдэдэг. Һүүлэй жэлнүүдтэ эдэ үнэтэй үнгэтэ металлнуудай шэнэ ехэ хэбтэшэ олдоһон, хэдэн уурхай баригдаһан байна. 1974 оной июльдэ, Арадай Польшын 30 жэлэй ойн һайндэртэ Олькуш шадар «Помажаны» гэжэ Европодо эгээл ехэ сайрай уурхай ашаглалгада тушаагдаа. Энэнь мүнөөнэй түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай.

Мүнөө «Помажаны» сүүдхэдэ 700—750 тонно руда үгэнэ. Уурхай проекгээр хараалагдаһан хүсэндөө 1976 ондо орохо юм. «Помажаны» уурхайн бүридэлдэ ородог «Болеслав» гэжэ ашагта малтамал үйлэдбэрилэн абадаг комбинат сайр малталгаяа хоёр дахин дээшэлүүлхэ байна.

Эндэһээ абтаһан руда һайн шанартай байһаараа шалгарна. Бидэнэй хайлуулдаг сайрта «юһэн» гэһэн дүрбэн тоо һулдэнь болохо гэжэ Олькушай металлургнууд омогорхон хэлэдэг. Юуб гэбэл, эндэхи сайр 99,995 процент сэбэр металлтай гэхэ гү, али дэлхэй дээрэ иимэ сэбэр холисо үгы юм.

Ерэхэ табан жэл соо эндэ «Поможаны» уурхайн хоёрдохи ээлжээнэй барилга эхилхэ. Мүнөөнэй технологи эндэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ байна.

«ИНТЕРФЛЮГЭЙ» МИЛЛИОН ПАССАЖИР

БЕРЛИН. ГДР-эй Граждан авиациин «Интерфлюг» гэжэ компаниин лайнернууд энэ жэлдэ миллион пассажирые дэлхэйн элдэб нютагуудта хүргөө. Республикын граждан авиациин түүхэдэ жэлэй турша соо иимэ амжалта түрүүшынхеэ туйлагдаба.

Граждан авиацияа хүгжөөхэдэнь, Советскэ Союз ГДР-тэ ехэ туһа хүргэнэ. «Интерфлюгэй» самолёдуудай олонхинь «ТУ-134», «ИЛ-62» түхэлэй совет турбореактивна «агаарай онгосонууд» юм. «Интерфлюгэй» тэмдэгтэй самолеудууд дэлхэйн элдэб ороной 40 хото городто ниидэн ошодог. Энэ жэлэй ноябрь һарада Берлин Гавана хоёрой дунда агаарай линиин нээгдэхэдэ, «Интерфлюгэй» уласхоорондын линии 86 мянган километр болоһон байха юм. Мүнөө ГДР дэлхэйн элдэб оронуудтай агаарай холбоо тогтоохо тухай 28 гүрэнтэй хэлсээ хэнхэй, туристнуудай бюротой 50 договор баталанхай.

КУБЫН ХАРГЫНУУДААР АВТОБУСУУД ОЛОШОРНО

ГАВАНА. Он жэл үнгэрхэ бүри орон дотор бүтээгдэһэн автобусууд Кубын харгынуудаар олоор ябадаг болоо. Гаванадахи «Кладудио Аргуэльес Камехо» заводто эдэ автобусууд бүтээн гаргагдадаг. Энэ жэлдэ заводой коллектив «Хирон-4» түхэлэй 1200 автобус бүтээн гаргаха гэһэн социалис уялга абанхай. Энэ автобусто совет шасси табигдаха юм. Шэнэ түхэлэй автобусууд орон дотор суутай болонхой. Тэдэ машинанууд зохид, ашаглахада аша үрэтэй, ороной шиигтэй, дулаан сагай уларилда тэсэмгэй. Иимэ автобусуудые Кубын ниислэлдэшье, провинцинуудай харгынуудааршье хаража болохо. Һүүлэй үедэ Гаванын үйлсэнүүдтэ «Хирон-11» түхэлэй зохид автобусууд ушардаг болоо. Тэрэ олон пассажир һуулгахаар түхеэрэгдэнхэй. Ниислэлдэ автобусууд амжалтатайгаар туршалга гараад, Гавана, Матансас ба Камагуэй провинцинуудта эльгээгдэнэ.

ТОБШОХОНООР...

УЛААН-БААТАР. Эрнст Тельманай нэрэмжэтэ гүрэнэй ажахы — МНР-эй хүдөө ажахыда социалис оронуудай аха дүү ёһоной туһаламжын ёһото гэршэ жэшээ мүн.

Гүрэнэй ажахые ороной электрын элшэ хүсэнэй түбэй системэтэй холбоһон ехэ вольтын лининүүд, уһанай сөөрэм, уһалууриин түхеэрэлгэ, һүнэй хоёр ферма Советскэ Союзай туһаламжаар эндэ түхеэрэгдээ.

ГДР-эй мэргэжэлтэд 155 тракторай заһабарилгын мастерскойн, хартаабха хадагалдаг оньһожоруулагдамал түхеэрэлгын проект табижа дүүргэбэ.

ВАРШАВА. Энэ жэлдэ ниислэлэй 900 мянга гаран хүн һайн дураараа хотын барилгануудта хүдэлөө. Тэдэнэй туһаламжаар 16 километр автомобилиин харгы гаргагдаа, хотын Лазенковско магистраль гуримшуулагдаа, амаралтын хоёр байшангай барилгын түрүүшын ээлжээн дүүрээ, 64 талмай сэбэрлэгдээ, 7 километр харгы заһабарилагдаа 6 километртэ газай сорго татагдаа.

(ТАСС).

„ЗАКАМЕНСК“ АТЛАНТИКААР ТАМАРНА

«Литовско ССР-эй Клайпеда хотын портдо гадаада далайгаар загаhа губшадаг траулер ерэжэ тогтобо. Тэрэнэй үндэр борт дээгүүр «Закаменск» гэжэ аржытар бэшээтэй»... Иимэ үгэнүүдээр эхилhэн бэшэг hаяшаг аймагай газетын редакцида ерэбэ.

«Байгша ондо тус корабль албан ажалта арбан жэлэйнгээ ойе тэмдэглээ. Арбан жэл тиимэ ехэшье болзор бэшэ гээшэ, — гээд бэшэгэй автор Е. Александров үргэлжэлүүлнэ, — Гэбэшье «Закаменск» гэжэ траулер дурсагдагша хугасаа соо Эхэ оронойнгоо түгые Атлантиин океанай бүхы далайнууд дээгүүр намилзуулан гараал. Океан, далайнуудые эсхүүлжэ бүмбэрсэгэй зургаан түбиин булан тохойдо ябахадаа, совет морягууд агуу ехэ ороной харюусалгата түлөөлэгшэд байhанаа омогорхолтойгоор хододоо hанажа, түрүү үзэл бодолой, тэсэбэритэ баатаршалгын толотомо үльгэр жэшээ харуулдаг. Эгээл иимэрхүү, совет ёhоной абари зангай шэнжэнүүдые «Закаменскын» экипажай гэшүүд Карибска далайн олзоборилгодо ябахадаа харуулhан байна.

...Урда үдэрынь уураг шара наран тоhоор бусалhан тогоон мэтээр шаража, нэлэнхы далайн агаарые эhээжэрхиhэн мэтэ байба. Огторгойдо сүбыхэшье үүлэн үгы, океанайшье hэрюубтэр амин үзэгдэнэгүй. Үглөөдэрынь наран урда мэтэ халуу шатажа захалhан аад, үдэ багта номин тэнгэриин тоодоные hэмжэн үүлэн бүрхөөжэ, тэрэнэй доогуур уданшьегүй туулган хүндэ үүлэд туугдажа байба. Һэрюун бэhэлүүрэй hалхин улам шангадажа, далайн долгидые дабхасуулан нэшэнэ.

Энэ үедэ «Закаменскын» радиорубка соо хайра туhагүйhан «СОС» дохёо абтаба. Ушарынь хадаа шуургата далайн долгин соо Кубын загаhашадай онгосо хүмэриhэн байгаа. Координадуудайнгаа ёhоор тэрэ аюулда ороhон онгосо совет корабльhаа арбан таба милиин зайда байха ёhотой. «Закаменскын» капитан шуурган өөдэ хүсэтэ корабляа hүрюулжэ, адхаран байhан аадар соогуур юhэн балл хүсэтэй долгидые эршэтэйгээр эсхүүлэн туhаламжа үзүүлхээр залуулба.

Хэдэхэн сагай үнгэрхэдэ совет морягууд оёроороо өөдөө харашаhан онгосодо ойртожо ерэбэ. Онгосынгоо хабhанда аhалдаад, амияа абаржа байhан Кубын зургаан загаhашад уданшьегүй «Закаменскын» борто дээрэ абтажа, дары сагтаа медицинын туhаламжада хүртэhэн байгаа. Саг соогоо абаруулhанайнгаа түлөө Сүлөөтэ аралай загаhашад совет хаанинартаа халуун баяр хүргөө hааб даа.

— Манай «Закаменск» дунда зэргын хэмжээнэй траулер юм. Бидэ hаяхан Атлантиин океанаар олзоборилгодо ябаhанаа ерээбди,— гэжэ судны капитан Григорий Максимович Пикалев хөөрөө. Судны экипаж шадаал hаа загаhа ехээр бариха гэжэ саг үргэлжэ оролдодог байна. Жэлэйнь түсэб 1.800 тонно юм ха. Гэбэшье «Закаменскын» экипаж 2.000 тонно хүрэтэр губшаха зорилготой. Эхэ оронойнгоо портдо ерэжэ, багахан заhабарилга хэhэнэйнгээ удаа траулерай экипаж захагүй Атлантика дахин олзоборилгодо зорихой.

«Закаменскын» экипаж эбтэй зэтэй, гадаада далайда загаhа барилгын ёhотойл эдэбхитэй, зоримгой мэргэжэлтэд байна. Экипажай эрхим гэшүүдэй нэгэн, залуу коммунист, гурбадахи механик Виктор Старовойтов юм. Тэрэнэй ажалай намтар кораблиин намтартай сасуу. Виктор Старовойтов траулерай зүүжэ ябаhан нэрэтэй городто түрэhэн, эндэ үдэhэн байна. Энэ нүхэрнай Закаменскда дунда hургуули дүүргээд, холын тамаралганууд тухай бодомжолдог байгаа. Удаань Ленинградай мореходно училищида абтажа, hуралсалаа эрхимээр түгэсхөөд, «Закаменскын» экипажай гэшүүнөөр томилогдоhон байгаа. Тэрэ хадаа өөрынгөө харюусалгада байhан орёо оньhонуудые техническэ эрилтын ёhоор ходо доо жэншэдгүй байлгадаг. Гадна ухаалан зохёохо талаар онобшотой hүбэлгэн байhан туладаа, энэ нүхэрнай кораблиингаа лебедконуудай конструкциие ухамайлан нарижуулжа, загаhашан нүхэдэйнгөө хүшэр хүдэлмэриие нилээд хүнгэлхэhэн магтаалтай. Виктор Старовойтов холын тамаралгануудта ябадаг хани нүхэдтэйгөө хамта бэшэгэй автортай дамжуулан Закаменск хотын ажалшадые халуунаар амаршалаад, ажабайдалдань, ажал хэрэгтэнь али бүхы амжалта хүсэhэн байна.

...1932—1933 онуудай геологическа шэнжэлэлгын хаhада Буряад ороной баруун урда хизаарай бар хүбшэтэ хүмэг уулануудай hугада үнгэтэ металлнуудай ууга элирүүлhэн Мария Васильевна жара гаран онуудаар Захаамин ерэhэн юм. Тиихэдэ гушаад жэл соо хүгжэн hалбарhан хүбшэтэ нютагаа уяран, баясан үзөө бэлэй. Зэдын комбинадые электрын элшэ хүсөөр хангажа байдаг ТЭЦ-ые харахадаа: «Баян Голой нэмжээ ногоон дайдаар тамаржа ябаhан томо сагаан корабль мэтээр үзэгдөө», — гээд Мария Васильевна дурдаhан байдаг.

Тиихэдэ Юнхэр уулын баруун ташаланда байгуулагдаhан комбинадай шанаржуулгын фабрикын үндэр сагаан байшангуудые Закаменск хотоhоо харахада нэлэнхы хүбшын дунда тогтоод, энэ хангай дайдын гүн ехэ баялигhаа канатно-дүүжэн харгыгаар губшан татажа байhан юрэ бусын траулер мэтэ үзэгдэдэг.

ССР Союзай үнгэтэ металлургиин жасада хубитаяа оруулдаг комбинадтай Захаамин нютагай нэрые, дээрэ дурсагдагша кораблиин дэлхэйн океан, далайнуудай нюруугаар суурхуулжа ябадагынь омогорхомоор гээшэ бэзэ.

Б. ЖАНЧИПОВ.

Закаменск.

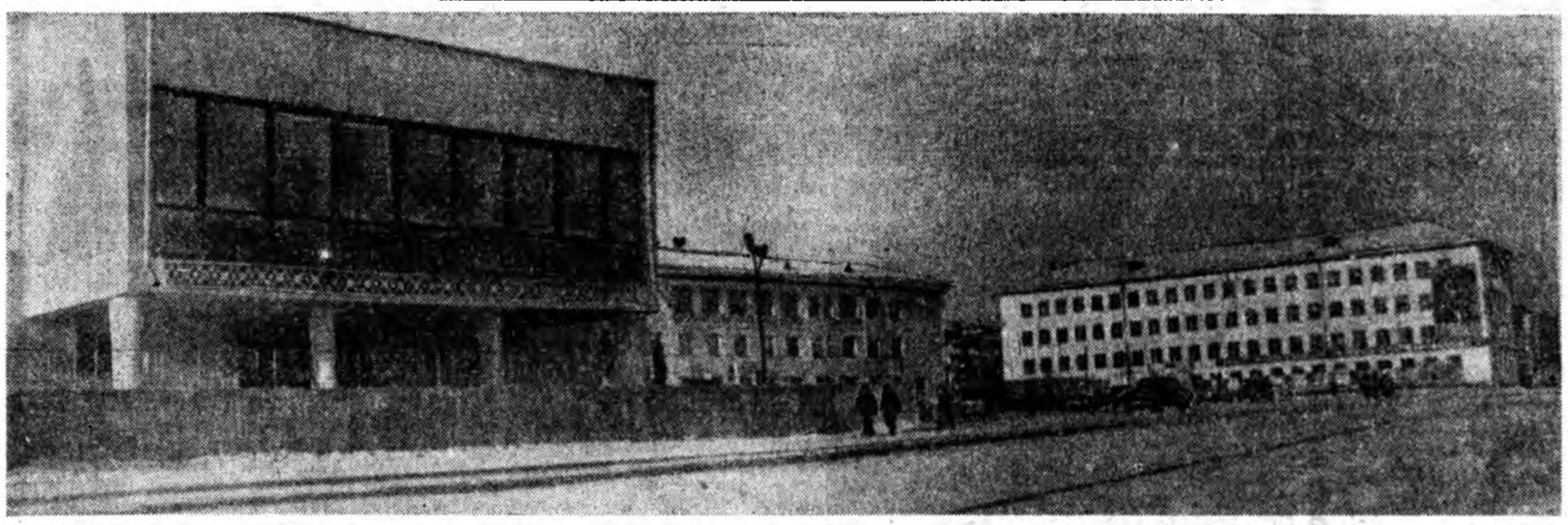

Хяагта хото. Соёлой шэнэ байшан.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хилын саанаhаа

• телефон • телеграф • радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин Москвада болоhон тухай мэдээсэлнүүдые аха дүү социалис оронуудай хэблэл «Экономикын амжалтатай хүгжэлтэ», «Хурдан түргэн дабшалта», «Ажалшадай аша туhада» гэhэн гаршагууд доро толилно. Байгша ондо Соведэй эгээл ехэ республикын экономико хурдан түргөөр хүгжэhэн байна. Ажалшадай байдал нилээд hайжараа гээд тэмдэглэгдэнэ. 1975 оной түсэб дотор Россин Федерациин экономикые бүхы талаарнь хүгжөөхөөр, арад зоной байдал hайжаруулхаар хараалагдана.

Капитальна гол шухала барилгануудай хүдэлмэриин ябаса тухай, түүхэй эд ба материалнуудые алмаха, арьбалхын түлөө промышленностьда дэлгэрhэн социалис мүрысөөн тухай мэдээсэлнүүдые социалис оронуудай хэблэл эли газартаа толилно.

Европын коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференцидэ бэлэдхэл хэхын тула Будапештдэ болоhон уулзалгын дүнгүүдые газетэнүүд шэнжэлжэ үргэлжэлhөөр.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэ-европын зүблөөнэй хоёрдохи шатын, мүн Түбэй Европодо зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо тухай Венэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые БКП-гэй ЦК-гай орган — «Работническо дело» газетэ шэнжэлнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй США-гай Президент Дж. Фордтой, Франциин Президент Жискар д'Эстэнтэй уулзажа, хэhэн хөөрэлдөөнүүд Женеэдэхи, Венэдэхи зүблөөнүүдэй хүдэлмэридэ ехэ нүлөө үзүүлhэн, туhа хүргэhэн байна.

Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүдэй хархис ябуулганууд hаа уламжалан, Ливанай, Израилиин хилэ дээрэ шахардуу байдалтай гэжэ гадаадын газетэнүүд бэшэнэ. Энээнэй түлөө Тель-Авивай хүтэлбэрилэгшэд харюусаха ёhотой гэжэ Парижай «Юманите» бэшэнэ.

(ТАСС).

ХАНИ НЭГЭДЭЛЭЙ, ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

Европын коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференцидэ зорюулагдан, hаяхан Будапештдэ болоhон бэлэдхэлэй уулзалгын дүнгүүдые гадаадын хэблэл шэнжэлжэ үргэлжэлhөөр. Энэ уулзалга хани нэгэдэлэй, пролетарска интернационализмын оршон байдалда үнгэрөө гээд газетэнүүд тэмдэглэнэ.

БУДАПЕШТ. Манай түбидэ хамтааран аюулгүй байдал хангахын тула коммунис партинууд, социалис оронууд, нэн түрүүндэ Советскэ Союз ехэ юумэ хэнэ гээд «Непсабадшаг» газетэ түрүү бэшэг дотороо бэшэнэ. Гэбэшье тэмсэл үшөө дүүрээдүй байhаар. Шахардуу шанга байдал hуларуулгада зүрюугээр тэмсэдэг хүсэнүүдэй үшөөл эсэргүүсэхэ байhаниинь элитэ. Эгээл тиимэhээ коммунис партинууд нэгэдэлээ улам батадхажа, мүнөөнэй таарамжатай hайн арга хэрэглэхэ зэргэтэй. Тиимэhээ зэм зэмээ ниилүүлэн, булта — нэгэнэй түлөө, нэгэн — бултанай түлөө гэhэн ёhо гурим баримталан, тэмсэхэ хэрэгтэй. Будапештдэхи бэлэдхэлэй уулзалга энэ ёhо гуримай үндэhөөр үнгэрhэн байна.

ВАРШАВА. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй бата жагсаал манай түбидэ, бүхы дэлхэй дээрэ боложо байhан хубилалтануудай зоригжуулхы хүсэн болоно гэжэ «Трибуна люду» газетэ тэмдэглэнэ. Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференцидэ зорюулагдан, Будапештдэ болоhон бэлэдхэлэй уулзалга энээниие гэршэлнэ. Конференцидэ бэлдэхэ шухала алхам уулзалгын үедэ хэгдээ. Энэнь Европодохи коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхэ арга олгобо.

СОФИ. Будапештдэ болоhон уулзалга пролетарска интернационализмын оршон байдалда үнгэрөө. Империализмын, маоизмын ба оппортунизмын бусад хүсэнүүдэй ахир тулюур байhыень батаар элирхэйлбэ.

ПРАГА. Уулзалгын дүнгүүд шухала удха шанартай байна гээд хэлэжэ шадахабди гэжэ «Руде право» газетэ бэшэнэ. Европын аха дүү партинуудай нэгэдэл улам хүгжэн бэхижэжэ байна.

ПАРИЖ. Будапештдэ болоhон уулзалга «урагшагүйдөө» гэжэ зарим буржуазна журналистнууд хэлэхые hэдэнэ гээд, «Юманите» газетэ мэдээсэнэ. Европын Компартинуудай конференцидэ тодорхой бэлэдхэл эхилхэ шиидхэбэри уулзалгын үедэ нэгэ hаналтайгаар абтаад, редакционно комиссиин эмхидхэрдэн байгуулагдаад байхадань, «урагшагүйдөө» гэжэ хэлэхэнь хайшаа юм гээд газетэ тэмдэглэнэ.

(ТАСС).

БОМБЕЙ

СССР—Индиин найдамтай хани

ТАСС

Индидэ хэблэгдэдэг «Совьет лэнд» («Соведүүдэй орон») гэжэ журналай бии болгоhон Джавахарлал Нерүгэй нэрэмжэтэ шангуудые 1974 ондо барюулалгада зорюулагдаhан баярай суглаан эндэ болобо. Махараштра штадай губернатор Али Джавар Джанг энэ суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, «Индиин ба Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаан Азида, бүхы дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангаха, нэгэ нэгэеэ хүндэлхэ, адли тэгшэ эрхэтэй байха гол ёhонуудта үндэhэлдэг юм» гэжэ мэдүүлээ.

«Советскэ Союз — Индиин үнэн сэхэ, найдамтай хани мүн, — гэжэ губернатор тэмдэглээ. — Социально-экономическа хүгжэлтын гол шухала зорилгонуудые бэелүүлхын, уласхоорондын харилсаа холбоо үргэдхэхын түлөө хамтааран тэмсэдэгбди».

ДАКАР

СОВЕТ-СЕНЕГАЛАЙ ХАРИЛСААН

ТАСС

Далай дээрэ загаhа бариха талаар Совет-Сенегалай хамтын комиссиин дүрбэдэхи сесси эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Сенегалай загаhа баридаг промышленностьда национальна кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай туhаламжа үзүүлэг асуудалнууд, мүн далай дээрэ загаhа бариха харилсаае хүгжөөлгын ба Түбэй-Зүүн Атлантикын загаhанай нөөсэ баялигуудые шэнжэлэлгын асуудалнууд сесси дээрэ зүбшэгдэhэн байна.

БОНН

Профсоюзуудые хамгаална

ТАСС

Германиин Коммунис партиин правлени мэдүүлгэ тунхаглуулхадаа, Баруун Германиин профсоюзуудай эрхэнүүдые эдэбхитэйгээр хамгаалхыень бүхы ажалшадые — коммунистнуудые, социал-демокрадуудые, христиануудые, партийнабэшэ хүнүүдые уряалhан байна.

Һүүлэй үедэ монополинуудай түлөөлэгшэд хүдэлмэришэн ангиин аша туhые эдэбхитэйгээр хамгаалдаг профсоюзуудта зүрюу харша ябуулгануудые хэhэн байна гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Тиихэдээ монополистнууд ехэ капиталай ба хархис хүсэнүүдэй партиин — ХДС/ХСС-эй зүгhөө дэмжэлгэ, туhаламжа абана.

Ажалшадай демократическа ба социальна эрхэнүүдые усадхахын түлөө Баруун Германиин концернүүд иимэ ябуулга хэнэ гээд ГКП-гэй правлени мэдүүлнэ.

ФРГ-гэй профсоюзуудай нэгэдэлэй түлөө, промышленна предприятинуудта, эмхи зургаануудта, дээдэ hургуулинуудта эдэнэй нүлөөе үргэдхэхын түлөө Германиин Коммунис парти хододоо тэмсэдэг байгаа, саашадаашье тэмсэхэ юм гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

Марксис гэгээрэлэй түб

ТАСС

Бостон хотын түрүү үзэлтэй олониитэ Шэнэ жэлэй ехэ бэлэг абаба. Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ марксис гэгээрэлэй түб эндэ нээгдээ.

Энэ түбтэ hурадаг хүнүүд марксистско-ленинскэ теорёор лекцинүүдые шагнаха, семинарнуудта уласхоорондын байдалай ба США-гай дотоодын политическэ байдалай гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ байна. Бостон хотын хүдэлмэришэд, студентнэр, негр зоной ба национальна үсөөнхиин түлөөлэгшэд лекцинүүдые шагнаха, семинарнуудта hураха байна гээд түбэй директор Льюис Джонсон хөөрэбэ.

ВАШИНГТОН

Пиночедые дэмжэнэ

ТАСС

Пиночедэй хархис захиргаание дэмжэхын тула олон миллион доллар hомолжо, США Чилиин сэрэгэй хунтада ехэ туhаламжа үзүүлнэ.

Хэрбээ 1974 оной финансын жэлдэ Чилидэ 20,2 миллион долларой туhа хүргэhэн байгаа hаа, харин 1975 оной финансын жэлдэ США-гай засаг захиргаан энэ талаар 86 миллион доллар hомолхыень конгрессhээ эриhэн байна гээд хэблэл мэдээсэнэ.

С. Альендиин Арадай нэгэдэлэй правительствада финансын туhаламжа үзүүлгөөр нэгэнтэ бэшэ арсадаг байhан США-да мэдэлтэй финансын ехэ ехэ эмхинүүд — бүхэдэлхэйн банк, Америкын оронуудай хоорондохи хүгжэлтын банк Чилиин сэрэгэй хунтада 220 миллион долларой туhа хүргэhэн байна.

Чилиин сэрэгэй хунтые иимээр дэмжэжэ байhыень американ конгресс дураа гутан буруушаана. «Чилидэхи граждан эрхэнүүдые хархис муухайгаар даража байhан Пиночедэй захиргаанда сэрэгэй, экономическа туhаламжа үзүүлэлгөө болюулхын орондо США финансын бүри ехэ туhа хүргэнэ», — гээд США-гай конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүн М. Харрингтон мэдүүлээ.

БЕЙРУТ

БАЙДАЛЫЕ УЛАМ ШАХАРДУУ ШАНГА БОЛГОНО

ТАСС

Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүд зэбсэгтэ хархис муухай ябуулгануудаа үргэлжэлүүлэн, Ливанай, Израилиин хилэ дээрэхи байдалые улам шахардуу шанга болгоно.

Ливанай правительствын яаралтай заседани эндэ боложо, Ливанда эсэргүүгээр Тель-Авивай үүдхэжэ байhан зэрлиг муухай ябуулганууд hаа уламжалан, хилэ дээрэ тохёолдоhон байдалые зүбшэн хэлсэбэ. Ливанай зэбсэгтэ хүсэнүүдые, дотоодын аюулгүй байдалай хүсэнүүдые сэрэгэй байдалда оруулха гэhэн шиидхэбэри абтаа.

Тусхай мэдээнүүдэй ёhоор, ойрын сагта Израиль Ливанда эсэргүү шэнэ ээрхэг түримхэй ябуулга хэхые хараалжа байна гээд премьер-министр Р. Сольх мэдүүлээ. Эдэнэр Аркуб районие ехэ буугаар буудаhан байна.

ПЕКИН

ПЕКИНЭЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШ ЭД ЮУНДЭ ДУРАА ГУТАНАБ?

ТАСС

Ой ухаанда орошогүй hанал бодолоо Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд баримталhаар. Европо түбидэхи шахардуу шанга байдал hуларуулха талаар амжалтын түйлагдажа байhандань эдэнэр дураа гутана. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэ-европын зүблөөндэ түйлагдаhан hайн дүнгүүд маоистнуудай сэдьхэл ханаанагүй.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд тушаа үргэн ехэ шэнжэлэлнүүдые Синьхуа агентство тарааhан байна. Зүблөөнэй амжалтатайгаар үнгэрхэ арга боломжотой байhандань эдээн дотороо hэжэглэнэ.

Европо түбидэхи байдал hайжаруулгые буруушаажа байhанаа маоистнууд түрүүшынхеэ элирхэйлэн харуулаа бэшэ юм.

Эгээл иимэ зорилготойгоор Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр тогтоогдоhон хилэ мэдэрхые арсадаг, мүн Европо түбидэ эб ээ тапалхые уряалдаг, үhөө хяпаа нэхэдэг хүсэнүүдые дэмжэдэг байна.

Тиигээ яагаашье hааhь, Европо ондо ондоо нийтын байгуулалтатай оронуудай харилсаа холбоотой, амгалан байдалтай түби болохо ёhотой.

Спорт

УУЛЗАЛГА ЗАНШАЛТА БОЛОХО

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой спортын клубай хоккеистнүүд hаяхан хүршэ Шэтын областиин Петровск-Забайкальскиин металлургическа комбинадай хүдэлмэришэдтэ айлшалhан байгаа.

Хоёр ехэ предприятиин хүдэлмэришэд габшагай ажалаараа мүрысэхэhөө гадна, спортын талмай, елүүр дээрэ уулзажа, хаба шадалаа, мэргэжэл шадабаряа туршалсадаг юм. Гэбэшье хоёр коллективэй хоккеистнүүдэй хоорондо мүрысөөн түрүүшынхеэ үнгэргэгдөө. Эндэ ЛВРЗ-гэй спортсменүүд 10:4 тоотойгоор шүүгээ.

— Иимэ уулзалга заншалта болохо юм. Тиин ерэхэ жэлэй январь hарын hүүл багта хүршэнэрнай манайда айлшалха байна, — гэжэ ЛВРЗ-гэй хоккеистнүүдэй тренер Юрий Константинович Поздоровкин хөөрэнэ.

ТРАНСПОРТЫН «ЛОКОМОТИВ» ТҮРҮҮЛЖЭ ЯБАНА

Шайбатай хоккейгээр Улаан-Үдэ хотын түрүү hуури эзэлгын мүрысөөн үргэлжэлhөөр. Локомотив-вагон заhабарилгын заводой, авиационно заводой «Забайкалец», «Пищевик», Улаан-Үдын гарнизоной «Вымпел» гэжэ команданууд, ВОГ-ой хоккеистнүүд мүрысөөндэ хабаадана.

Түрүүшын дүрбэн нааданай hүүлээр транспортын «Локомотив» бултыень шүүжэ, 8 очкотой болоод, эрхимлэжэ ябана.

Ковер дээрэ—самбистнууд

Самбо барилдаагаар Улаан-Үдэ хотын түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөн Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой спортын зал соо болобо.

Спортын бүлгэмүүдэй 100 шахуу спортсмен, мүн Ангарск хотын «Ермак» гэжэ спортын клубай түлөөлэгшэд энэ мүрысөөндэ хабаадаhан байна.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргахадань, «Динамо» бүлгэмэй самбистнууд илажа, республикын ниислэл хотын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. ЛВРЗ-гэй «Локомотив» — хоёрдохи, «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэд командаараа шангай гурбадахи hуурида гараба.

Республикын бэрхэ спортсменүүд Цыденов, Ножиков, Хамаганов, Ананин болон бусад Улаан-Үдэ хотын чемпионууд болоhон байна.

Түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахань

«Советская Россия» газетын шанда хүртэхын тула түгэсхэлэй уулзалгада хабаадаха эрхэ олохын түлөө конькишадай мүрысөөн Благовещенск хотодо дүүрэбэ.

Зүүн Сибириин технологическа институдай студентка Татьяна Алеева эдиршүүлэй дунда 500 болон 1500 метрэй зайда урилдахадаа, илаhан байна. Тиигэжэ тэрэ Коломно хотодо үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй наадаанда хабаадахаяа ошобо.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

САНАШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

Нёдондо жэлдэ үнгэргэгдэhэн мүрысөөнэй дүнгөөр Яруунын аймгүйсэдкомой физкультура ба спортын комитедэй дамжуулгын кубок Эгэтын-Адагай дунда hургуулиин санашадта барюулагдаhан байгаа. Мүнөө жэлдэ Эгэтэдэ байhан кубок Нарhатын дунда hургуулиин суглуулагдамал командада үгтэхэ баатай болобо.

Энэ мүрысөөндэ хабаадаhан hурагшадай командануud 5 километртэ, ехэшүүлэй команданууд 10 километртэ гүйбэ. Ехэшүүлэй дундаhаа физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ Ц. Дондоков, Нарhатын дунда hургуулиин 10-дахи классай hурагшад С. Черемомин, Б. Ринчинов гэгшэд шалгаржа, түрүү hуури эзэлээ. Эдиршүүд сооhоо Эгэтын адагай hургуулиин hурагша М. Цыдыпдоржиев түрүүлжэ, чемпионой значок ба нэгэдэхи шатын дипломдо хүртэбэ. Нарhатын hургуулиин hурагша В. Галкин хоёрдохи, мүн энэ hургуулиин командын гэшүүн С. Минеев гурбадахи hуури эзэлбэ.

Эхэнэрнүүд ба эдир басагад сооhоо 5000 метр зайда урилдаhан Нарhатын hургуулиин hурагшад Т. Орлова, Г. Базарова, С. Жданова болон Эгэтын-Адагай санашад З. Нимаева, Б. Дымбрылов гэгшэд түрүү ерэжэ, эрхимүүдэй тоодо оробо. Тэдэнэр аймагай физкультура ба спортын комитедэй дипломоор шагнагдаба.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Нарhатын дунда hургуулиин суглуулагдамал командын санашадта кубок болон 1-дэхи шатын диплом барюулагдаба. Хоёрдохи шатын дипломдо Эгэтын-Адагай дунда hургуулиин спортсменүүд хүртөө.

В. БАЙБОРОДИН.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Электрын элшэ хүсэ алмаха» — түрүү бэшэг. «Росси табан жэлэй түсэбтэ вахтада» — РСФСР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси тухай. «Хонидой түл абалгын урда тээ» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Хабарай тарилгые угтуулан» — И. Серебренниковэй статья. «Уялгануудай дүүргэлтые шалганабди» суглуулбари. Г. Клепиковэй статья.

Гурбадахи хуудаhанда. «Росси түсэбтэ табан жэлэй вахтада» РСФСР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси тухай материалай түгэсхэл. «Ветеранууд, мэдээгээ үгыт!» — фронтовигуудай бэшэгүүдhээ.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Арктика» тамаралгада гараба» фото-мэдээсэл. «Үхибүүд хоккей хаана наадаха болоноб?» — «Правда Бурятии» газетын шалгалтын бригадын материал. «Ургамалнуудай эм дом» — Г. Болдогоевой корреспонденци.

СЭЗХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 17.55 — Дамжуулгын программа. 18.00 — Телевизионно hонин. 18.20 — «Сэлэнгэ» — телевизионно журнал (буряадаар).

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Приобские рассветы» — фильм-концерт (үнгэтэ). 19.50 — «1974 онииe үдэшэн». 20.20 — «Экран дээрэ кинокомеди» — «Карнавальная ночь» — уран hайханай фильм (үнгэтэ). 21.40 — «Артлото» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 22.20 — «День с песней» — фильм-концерт.

УНШАГТЫ hонирхохол байхат

НЭРУГЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ ШАНГАЙ ШЭНЭ ЛАУРЕАДУУД

Совет эрдэм наукын, соёлой ба искусствын бүлэг ажал ябуулагшад 1972—1973 онуудта Джавахарлал Нерүгэй нэрэмжэтэ шангай лауреадуудай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн зүгэй оронуудай арадуудай хэлэ бэшэг, түүхэ шэнжэлдэг институдай Ленинградтахи отделениин доцент В. И. Кальянов эндэхэг арадай «Махабхарата» гэдэг мэдээжэ эпосые оршуулhанайнгаа, шэнжэлhэнэйнгээ түлөө энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна. Лауреат болоhон, түүхын эрдэмэй доктор Г. М. Бонгард-Левин СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн зүгэй оронуудай арадуудай хэлэ бэшэг, түүхэ шэнжэлдэг Москвадахи институдта хүдэлдэг юм. «Эртэ урдын Энэдхэг орон», «Индиин ба Дунда Азиин түүхэ тухай шэнжэлгэнүүд», «Маурьевтанай үе сагай Энэдхэг орон» гэhэн монографинуудые бэшэhэн байна.

А. Д. Литман энэдхэг философиин талаар зохёолнуудайнгаа түлөө, тодорхойлон хэлэбэл, Махатма Гандиин зохёолнуудые шэнжэлhэнэйнгээ түлөө шанда хүртөө.

Белоруссиин уран зурааша Г. Г. Поплавский Индидэ зорюулагдаhан уран зурагуудай выставкэ эмхидхэhэнэйнгээ түлөө Д. Нерүгэй нэрэмжэтэ шангай лауреат болобо.

Уран зурааша И. С. Глазунов Индира Гандиин портрет зураhан байгаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев хани ёhоной айлшанай хэрэгээр 1973 оной ноябрь hарада Инди ошоходоо, энэ портредые И. Гандида бэлэг болгон барюулаа бэлэй.

П. И. Бондаренко Индиин политическэ, нийтын ажал ябуулагшадай хэдэн скульптурна портредуудые зураhанайнгаа түлөө, азербайджан композитор Н. З. Ниязи — Рабиндранат Тагорой «Читра» гэжэ драмаар найруулан табигдаhан балетдэ хүгжэм бэшэhэнэйнгээ түлөө лауреадууд болоhон байна.

Совет-индиин хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туhа хүргэhэнэйнгөө түлөө «Советская женщина» журналай коллектив мүн лэ энэ үндэр шанда хүртөө.

ЖАРААДТАЙДАА... ҺУРГУУЛИДА ҺУРАНА

ДАГЕСТАНАЙ районой Ахты гэжэ багахан түбтэ хүдөөгэй үдэшын hургуули бии юм. Гансал залуушуул бэшэ, мүн 50 гараhан, жара шахаhан хүнүүд эндэ hурадаг.

...«Ахтынский» совхозой хүдэлмэрилэгшэ 58-тай Сиапат Ферзалиева 8-дахи классто hурахаяа оробо. 59 наhатай Гусейн Тарханов 5-дахи классta hурахаяа ороhон байна. Тэрэнэй 8-дахи класс дүүргэхэдэ, хүбүүниинь үдэшын hургуулиин 11-дэхи класс түгэсхөө. Наймаашан Шекер Ганиева Гюльджахан гэжэ басагантаяа хамта дунда hургуули дүүргэбэ.

Наhажаал хүнүүдэй хүдөөгэй hургуулиин hурагшад болоhондо тэрэнэй директор, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Майинат Макатова ехэ габьяатай юм. Эрдэм шудалха хүсэлэл дурлал эдэнэй сэдьхэлдэ түрүүлжэ шадаhан байна.

Майинат 10 жэлэй туршада соо hургуулиин директорээр хүдэлхэhөө гадна, районойнгоо бүхы ажабайдалда ехэ үүргэ дүүргэдэг хүн.

Багшын мэргэжэл Майинадай бүлын угай мэргэжэл болонхой. Тэрэнэй дүү—философиин эрдэмэй кандидат — багшанарай институдта хүдэлдэг. Зиярет гэжэ басаганиинь багшанарай институдай хүгжэмэй факультет дүүргээ. Абдулалип гэжэ басаганайнь нүхэр университедтэ багшалдаг юм.

МҮНГЭЭЭ «БОРОО» ГЭЖЭ НЭРЛЭБЭ

БОТСВАНА — үргэн ехэ дэбисхэртэй орон. Эндэхи хэн зон гол түлэб мал ажал эрхилдэг юм. Африкын олон оронуудтал адли, эндэ ган гасуур жэлнүүд ходо ходо болодог байна. Тиихэдэнь наранай хурса элиэhээ ургамал хосорон hалашадаг. Эгээл тиимэhээ бороогой «бурханай» хүндэлэлдэ тахилгын элдэб ёhолол эмхидхэгдэдэг, дуунууд зохёогдодог, hайндэрнүүд үнгэргэгдэдэг.

Тиин Ботсванай засаг захиргаан национальна шэнэ мүнгэеэ «пула» гэжэ нэрлээ. Цванай нютагай хэлэн дээрэhээ оршуулхада, энэнь «бороо» гэhэн удхагин

(ТАСС).

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54. приёмная — 54-83, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01655. Заказ № 3044